Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 93 (13807) | 1972 оной апрелиин 20, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...үдэлмэришэн ангиин ба колхоз... аряашадай холбоо барисаан ман... болтогой! Совет обществын ...ал бодолой, политическэ бата нэ... улам бэхижэг лэ!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

...ЭНЭ ЁҺО ...АНШАЛНУУД

...зоной үеын үедэ абажа ябаһан ажалай ёһо гуримууд, ...һуудалай һайн һайхан заншалта һайндэрнүүд болбол тэ... бодолой, гэгээрэл болбосоролой таһаршагүй нэгэ хуби, ... мүн болоно. Ажалай ёһо заншалнууд үе залгамжалан ...аг, үргэлжэлүүлэгдэдэг байһан, байнашье.

...ша хүн гээшэ манай орондо эгээл хүндэтэй, үндэр дээдэ ...хүртэдэг, гүрэнэйнгөө баялигые байгуулдаг, тэрэнэйнгээ ...эрхэтэ эзэн мүн. Иимэ хүнүүд ажал үйлэдбэриие эрхилхэ ...эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, гүрэн түрын дээдын зур... ...үлөөлэгдэдэг, тэрэнэй али олон хэрэгүүдые шиидхэлсэдэг ...һуу. Ажалай эдэ баатарнууд өөһэдынгөө коллективүүдтэ ...хүдэлмэришэдые ажалай эрдэм ухаанда, предприятиингаа ...нда һургадаг байна. Иимэ үльгэр жэшээнүүдые дурдаха ..., коллектив бүхэндэ бии юм. Жэшээнь, мяха консервын ...ата олон жэлдэ хүдэлжэ ябаһан хүдэлмэрилэгшэд, Социа...лай Геройнууд Клавдия Ивановна Филиппова, Владимир ... Немочин гэгшэд эндэ хүдэлһэн саг соогоо нилээд олон ...улай гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэһэн байна. ... һайхан гурим ёһоһоо уламжалан, залуу үетэниие баяр ... оршон байдалда ажалай бүлэдэ абадаг гурим заншаа.

...ой гү, али фабрикын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, ком... организацинуудай, заводой профсоюзай комитедэй хабаа...ар, үнэхөөрөө һайндэрэ йхеэр түхеэржэ, баяр баясхалан... байдалда залуу хүбүүд, басагадые хүдэлмэришэн ангиин ...алган болодог байна. Энэ ёһололгодо предприятиин үни... хүдэлмэришэд, Социалис Ажалай Геройнууд, коммунис ...арнигууд байлсадаг юм. «Хүдэлмэришэнэй путёвко» ...ан гадартай бишыхан үнэмшэлгэ, тусхай амаршалга за...мэришэндэ барюулагдадаг. Гадна заводой гү, али фабри... заншалнууд, түүхэ домоглоһон, мүн ажал, салин тухай ...нүүдые барлаһан памятка эдээнээрнь хабсаруулалсажа үгэл...

...ументнүүдһээ гадна, залуу хүдэлмэришэндэ разряд ол... үнэмшэлгэ заатагүй үгтэдэг байна. Ахамад үетэнэй, баа...эрэй ажалай ёһо заншалнуудые дээрэ үргэжэ ябаха, улам ...аар бэлэн байһан тухайда залуу хүбүүд, басагад ахамад ... үмэнэ шахаа тангари гаа үгэдэг гуримтай. Жэшээнь, үн...элдэ авиационно заводто иимэ табан удэшэ үнгэргэгдөө

...хүнүүдэй ажал хүдэлмэринь тэдэнэй байдал һуудалдань ...жисо, шэнэ удха оруулдаг, шэмэглэдэг байна бшуу. Шэнэ, ... заншалнуудай ажабайдалда нэбтэржэ байһан тухайда хэ... Эдэ ямар гуримууд бэ гэхэдэ, баяр ёһололой оршон бай...рлэлгэ, нарай үхибүүе бүридэлдэ абалга, сэрэгэй албанда ...га гэхэ мэтэнүүд хаа хаанагүй үргэнөөр тэмдэглэгдэдэг

... иимэшье һаа, энэ хэрэгтэ дутагдалнууд үзэгдэһөөр зан...энэй үе сагта гэр бүлэ бологшодой тон олонхи хубинь ... гэрлэлгээ баталуулдаг байна. Гэбэшье зарим ушарта ..., таабай, төөдэйнэрэй һэшхэл тэбшэжэ ядаад, зарим хү...сагад дасан гү, али церковь ошодог ушар үзэгдэдэг байна. ...й үхибүүдые найжалуулха ябадалшье хаа-яа үзэгдэнэ. ...тагдалнууд юун дээрэһээ гаранаб гэхэдэ, научно-атеисти...үдэлмэриин һуладаһан, партийна зарим организацинуудай ...бодолой хүдэлмэри муугаар ябуулһанһаа болоно. Гадна ша...ай хуули сахюулха, шэнэ ёһо гурим нэбтэрүүлгээр тусхай ...үүд ажалшадай депутадуудай аймагай Соведүүдэй гүй... комитедүүдэй дэргэдэ байгуулагданхай юм. Шэнэ, совет ...шалнуудые нэбтэрүүлхэ талаар эдэ комиссинууд мүртэй ...эгүй, эдэнэрэй хүдэлмэри һэргээхэ шухала гээд атеиз...үдалаар Улаан-Үдэдэ тээсгэн үнгэргэгдэһэн семинар-зүб...рэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

...зоной ажабайдалда шэнэ совет ёһо гуримуудые нэбтэрүүл...ха гэжэ үшөө 1964 ондо гараһан тогтоол соогоо РСФСР-эй ...нүүдэй Совет онсолон заагаа һэн. Энэ тогтоолой гараһан... совет хүнүүдэй байдал һуудалда шэнэ, совет ёһо гу... нэбтэрүүлхэ талаар яһала ехэ юумэнэй хэгдэһэниинь ... Партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд. ... болон соёлой, ЗАГС-ын зургаанууд энэ хэрэгтэ тон ...гээр хабаадалсажа эмхидхэдэг, шэнэ ёһо заншалнуудые ...итай болгохо гэжэ оролдодог байна. Тиигэбэшье, энэ та... юумэн ехэ. Шэнэ ёһо гурим нэбтэрүүлхэ хэмжээ ябуул... улам гүн гүнзэгы удхатай, гоёор шэмэглэжэ, хүн зоной ...хэл татамаар, баяр баясхалангай оршон байдалда эмхид...хала.

... ёһоной гурим, зан заншалнууд болбол совет хүн зоной ...болбосорол, гэгээрэл дээшэлүүлхэ, оюун бодолыень баяжуул... зондоо, Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлдэг ...эй нэгэн болоно. Тиимэһээ партийна организацинууд, тэ... сурталшад улад зоной байдал һуудалда шэнэ үеын олон ...гурим заншалнуудые нэбтэрүүлхэдээ, политическэ хүдэл...лангаа научно-атеистическэ пропагандые улам даамайгаар, ...тэйгээр, добтолхы сохисотойгоор ябуулха эрилтэ мүнөө... табижа байна. Тиигэхэ зуураа «партиин үзэл сурталай...гын бүхы хүдэлмэриин эгээл гол шухала зүйлынь гэбэл, ... ниитэ ажалшадые коммунис үзэлөөр хүмүүжүүлхэ, ... марксизм-ленинизмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ хэрэг ... гээд партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото ...дотор хэлэгдэһэн заабариие үдэр бүриингөө ажалда үзэл ... ударидалга болгохо байһаниинь лабтай.

Имагтал ажал хэһэн хүн жаргалтай ябадаг гэжэ бидэ хара багаһаа мэдэхэ болоһон, бэе дээрээ үзэжэшье ябана гээшэ аабзабди даа. Гэхэтэй хамта, ажал бүхэн ондо ондоо байдаг. Нэгэн, жэшээнь, үглөөнэй наранһаа һүниин харанхы болотор ажаллаад, олзотойхон бусахадаа баярладаг, үглөөдэр үшөө ехэ зөөри олохо гэжэ бододог. Энэ мүнгөөрөө һайн байдал түхеэрхэ, хүнһөөл һаа баянаар, садхаланаар һууха гэжэ эрмэлзэхэ. Иимэ шунахайгаар үхибүүдээшье хүмүүжүүлдэг. Юундэб гэхэдэ, тэрэ гансал өөрынгөө хубиие үлүүсэ харана бшуу.

Тиихэдэнь үнэн сэхээр ажалдаа хандадаг, шанартай, голодоһогүй юумэ хэхэ гэжэ оролдодог хүнүүд ябадаг. Тэдэнэр олзын, мүнгэнэй түлөө ехэ эрмэлзэхэшьегүй даа. Ажалайнгаа урагшатай, һаадгүй байхада юунһээшье үлүүгээр баярладаг. Хүнүүдтэ туһатай, зоной баяр хүдэлгэмэ бүтээл хээб гэжэ һанахадаа сэдьхэлээ ханадаг.

Энээхэн хоёрдохи шэнжэ хадаа имагтал манай үе сагай хүнүүдэй бодото шарай гээшэ ааб даа. Иимэ хүнүүд болохыемнайл бидэндэ багшанарнай захигшаһэн, түрэл комсомолнай, аха нүхэднай, хүндэтэ коммунистнарнай заадаг, жэшээ харуулдаг.

МҮНӨӨДЭР ҮСЭГЭЛДЭРЭЙХИҺӨӨ ҺАЙНААР, ҮГЛӨӨДЭР МҮНӨӨДЭРЭЙХИҺӨӨ ҺАЙНААР!

«Ажалай журамые нилээд дээшэлүүлхэ, ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандаха, ондоогоор хэлэбэл, ажалша бүхэндэ ажалай һэшхэл гээшые бии болгохо... Хүдэлмэрилэгшэдэйшье,.. хүтэлбэрилэгшэдэйшье зүгһөө багаханааршье журам эбдэхэ ябадалтай эбсэжэ болохогүй».

(СССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэһөө).

АЖАЛААР ХҮНИИЕ ШАЛГАХА

Эдэ бүгэдэ тухай би Москвада СССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ Леонид Ильич Брежневэй үгэ хэлэхыень шагнажа байхадаа, бодожо һуугаа һэм. Юундэб гэхэдэ, Леонид Ильич манай Улаан-Үдын телефонно-телеграфна станциин хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэгые, үзэл бодолые, һуудал байдалые ба бүхы эрмэлзэлыемнай тон һайнаар мэдэжэ байһан шэнгеэр хэлээ ха юм.

Видэнэй дунда, нээрээшье, элдэбын хүнүүд ябадаг. Хубиингаа хэрэгэй урагшатай байхын түлөө хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ гамнадаггүйшүүлцье дайралдаха. Тиихэдэнь бүхы коллективэйнгээ зорилгодо өөрыгөө үгэһэн хүнүүдшье олдохо.

Городууд хоорондо телефоноор хөөрэлдөөнүүдые хангадаг манай цехтэ 150 хүн хүдэлдэгбди. Бултадаа адлинууд бодолтой бэшэ дээрэһээмнай тиимэ илгаанууд дайралдаа ааб даа. Тиимэһээнь коммунистнууд, манай хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай бүлгэм, цехэймнай комсомолой организациин бюро хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ тон ехэ анхарал хандуулдаг. Хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө ажалдаа хандадаг заншалые ниитын аша туһын, гүрэн түрын удха шанартай болгохо гэжэ оролдодог юм. Тиихэдээ түбхын түрүүн ажалай журам, эмхи ба мүнөө үе сагай эрилтэ, мүнөө үе сагай ажал хүдэлмэриин журам баримталжа, сахижа һураха талыень хүмүүжүүлдэг, заажа үгэдэг байна.

Энэрнһээ гадна ниитэ болбосоролой хүдэлмэридэ мүн лэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Жэшээнь, манай цехэй комсомол залуушуул хоёрдохи жэлээ ленинскэ зачёт үгэлгэдэ хабаадана. Эдэ үдэрнүүдтэ тус зачёдойнгоо хоёрдохи шатые үгэжэ байнабди. Тиихэдээ эрилтээ нэгэ бага ондоо болгообди. Профсоюзуудай съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһээр, зачёт үгэһэн хүн ажал дээрээ ямараар хүдэлдэг бэ, ниитын хэрэгтэ хэр зэргэ хабааданаб, салингаа тэрэ үнэхөөр харюулжа шадана гү, али үгы гү гэжэ хаража үзэнэбди. Юундэб гэхэдэ, хүн ямархан бодолтойб, ямархан хүмүүжэлтэйб — тиимээр лэ ажалдаа хандадаг ха юм. Тиихэдэ аргагүй культурна, сэсэн, ехэ юумэ мэдэхэ шэнги байһан аад, үнэн дээрээ залхуу, сүлөө сагаа бэедээ туһагүйгөөр үнгэргэдэг, хойрог хүнүүд байха.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, хүн бүхэниие ажалаарнь, ябадалаарнь шалгаха шухала байна. Тиимэһээ хэдэг ажалнай манай ленинскэ зачёдой таһаршагүй нэгэ хубинь болоно.

СССР-эй профсоюзуудай XV съездэ хэлхеэ холбооной гурбан хүн ошоо һэмди. Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Буряадай обкомой түрүүлэгшэ С. К. Чебунин, почтошон Анна Белобородова бидэ ойлгоһон, мэдэхэ болоһон юумэнүүдээ нүхэдтөө хөөрэжэ, дамжуулжа байнабди. Тэдэниие ажалдаа бултыень хэрэглэжэ шадаа һаамнай, тон ехэ туһатай байха.

Съездэ делегадаар нүхэдэйнгөө һунгаһан урманда үшөө һайнаар хүдэлхэ дуран хүрэнэ. Абамни Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой хонишон юм. Ажалһаа бэшэ юумэн хүндэ жаргал асархагүй гэжэ багаһаам ойлгуулагша бэлэй. Тэдэл үгэнүүдыень съезд дээрээ дуулахадаа баярлаа һэм.

Д. БАТОЦЫРЕНОВА,
Улаан-Үдын телефонно-телеграфна станциин хүдэлмэрилэгшэ, СССР-эй профсоюзуудай XV съездын делегат, ВЛКСМ-эй гэшүүн.

А. Н. Косыгин дайнай ветерануудай совет комитедэй делегацитай уулзаба

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Дайнай ветерануудай Совет комитедэй түрүүлэгшэ Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, армиин генерал П. И. Батов, комитедэй харюусалгата секретарь Советскэ Союзай Герой А. П. Маресьев түрүүтэй тус комитедэй делегацитай апрелиин 17-до Кремль соо уулзаба. Дайнай ветеранууд: генерал-полковник Ф. Ф. Кузнецов, генерал-майор В. П. Московский, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой генерал-майор А. Ф. Федоров, Советскэ Союзай Герой артиллериин генерал-лейтенант И. С. Жигарев, комитедэй гэшүүн, отставкада гараһан капитан И. Ф. Афанасьев, урдын фронтовик, габьяата барилгашан, Социалис Ажалай Герой С. И. Ткачёв, урдын лётчик Советскэ Союзай Герой Е. В. Рябова гэгшэд уулзалгада хабаадалсаба.

Дайнай ветерануудай эсэргүүсэлтын ба дайн дажарта эсэргүү тэмсэлшэдэй 1971 оной ноябрьда Римдэ болоһон Бүхэевропын уулзалга дээрэ баталагдажа абтаһан «Уряае» делегаци А. Н. Косыгинда барюулба.

Эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг дайнай ветерануудай хүдэлөөнэй политическэ шухала удха шанарые. һайн һайхан үүргые А. Н. Косыгин «Уряае» абахадаа, үндэрөөр тэмдэглэһэн байна. Совет правительство дайнай ветерануудай хүдэлөөе али бүхы талаарнь дэмжэхэдээ, эб найрамдалай ба арадуудай адли эрхэтэйгээр харилсан ажаллалгын политика хэлбэришэгүйгөөр ябуулна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Комиссиин заседанида хабаадалсахаяа совет делегаци Бонн мордобо

СССР ба ФРГ-гэй хоорондо научно-техническэ, экономическа холбоо харилсаа хэхэ хоёр талын хабаадалгатай комиссиин нэгэдэхи сессидэ хабаадалсахаяа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, хоёр талын хабаадалгатай комиссиин совет талын түрүүлэгшэ В. Н. Новиков түрүүтэй совет делегаци Бонн ошохоёо апрелиин 18-да Москваһаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев ФРГ-гэй федеральна канцлер В. Брандтай 1971 оной сентябрьда Крымдэ уулзаха үедөө экономическа харилсаа холбоогоо хүгжөөхын тулада иимэ комисси байгуулха тухай хэлсэһэн юм.

Экономическа, научно-техническэ һалбаринуудта хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбооe эдэбхижүүлхэ хэрэгые комисси эрхилэн хүтэлхэ.

Комиссиин нэгэдэхи сесси апрелиин 19-дэ Бонндо болохо.

ЛУГОВОД БҮХЭН ОРОЛДОСОТОЙ

Нуга сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һара ажахынуудта түлэг дундаа ябажа байнхай. Фёдор Панкратович Сластинай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд сабшалан дээрэ 2500 тонно наг шэбхэ гаргажа тарааба. Тус отрядай мэдэлдэ 5 трактор бии юм. Эдэ бүгэдэһөө гадна тус коллектив 170 гектар сабшалан дээрэ калийна үтэгжүүлгэ оруулаа. Энэ шухала хүдэлмэридэ механизаторнууд Цыренов, Раднаев, Рандин гэгшэд эрхим үрэ дүн туйлана.

Ажахымнай 15 луговодууд ажалдаа гаранхай. Эдэ нүхэднай һубаг ханаабуудаа заһажа байнхай. Мүнөө жэлдэ хамтынгаа һүрэг олон малда үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абахын тула сабшалан дээрэһээ дунда зэргээр 15 центнер үбһэ хуряажа абаха болонобди. Хараалһанаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула луговод бүхэмнай дэлисэ ехэтэйгээр ажаллаха болоно. Хабарай үдэр бүхэниие бүтээсэтэйгөөр хэрэглэжэ, сабшалангаа һайса уһалха гэжэ шиидэнхэйбди.

Энэ жэлэй туршада Калиновка гэжэ газарта 200 гектар талмайда һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрэгдэхэ байна. Тус бэлшээриие хорёолхо һургааг һуша отологдонхой, шэрэгдэжэ байна. Эндэ бэлшээриин ногоо һайжаруулха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, наг шэбхэ гаргажа тараагдаха хүдэлмэри түсэблэгдэнхэй. Мүн олон жэлэй ногоо тариха хүдэлмэри ябуулагдаха юм.

Ц. СЕМЕНОВ,
«Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Соёлшодой суглаан болобо

Уржадэр оперо ба баледэй театр соо соёлой, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан болоо. «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ соёл культурын болон искусствын зургаануудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай» гэжэ элидхэл республикын соёлой министр П. Н. Нимаев хээ. Һүүлээрнь элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн болоо.

Суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев үгэ хэлээ.

Ажалшадые эрхимээр хангаха социалис мүрысөөндэ илагшадта Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын ба профсоюзай обкомой дамжуулгын улаан тугуудые барюулаа.

УҺАЛНА, ҮТЭГЖҮҮЛНЭ

Ехэ-Нугын совхозой түбэй отделениһээ холо бэшэхэнэ Сүхэ голой эрье дээрэ 3 бүлүүр станци тодхогдоод, тэндэхи дүтэ шадарай сабшалан дээрэ уһан гаргагдажа эхилһээр хэды хонобо.

Тиигэжэ түрүүшын арбаад гектарта уһан тараагдаа.

Мүн энэл ажахыда үнинэй механизаторнууд А. Баннов, М. Таскаров, А. Гаськов гэгшэд «РУМ-3» түхэлэй гурбан агрегадаар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ түлэг тараажа байнхай. Хамтадаа 100 гаран гектар газар үтэгжүүлэгдээ.

С. РИНЧИНОВА.

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой механизаторнууд хабарайнгаа тарилгые һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилээ. Поли дээрэ гараһан трактор, машинануудынь гүйсэд һайнаар заһабарилагданхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тус колхозой 2-дохи отделениин машина, техникын бэлэдхэл шалгаха комиссиин гэшүүд (зүүн гарһаа) тракторна бригадын бригадир П. И. Михалёв, комбайнер Х. А. Фомин, отделениие эрхилэгшэ М. Ф. Михалёв ба тракторист-комбайнер Н. В. Михалёв гэгшэд заһабарилагдажа бэлэн болоһон плугуудые шалган хаража байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

СОВХОЗУУДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН АШАГ ҮРЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

1972 оной апрелиин 18-да КПСС-эй обком республикын Министрнүүдэй Совет совхозуудай директорнүүдэй главна экономистнууд болон главна бухгалтернуудай зүблөө «үнгэргэһэн байна. Энэ зүблөөндэ КПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, аймгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй начальнигууд, республикын захиргаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

«Республикын совхозуудай 1971 оной үйлэдбэриин финансова түсэбэй дүүргэлтэ ба совхозуудай үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай» асуудалаар БурАССР-эй хүдөө ажахын министр В. Б. Саганов зүблөөн дээрэ элидхэл хээ. Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ республикын мелиорациин ба уһанай ажахын министр В. Г. Большаков, гүрэнэй племстанциин директор Ж. И. Громов, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, шанарыень шалгаха гүрэнэй главна инспектор Н. И. Малыгин, гүрэнэй статистическэ управлениин начальник Д-Н. Т. Раднаев, Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой директор П. Т. Тарабукин, Ивалгын ОПХ-гай директор А. И. Плотников болон бусад хабаадаһан байна.

Зүблөөндэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У Модогоев хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ,

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АША ТУҺАДА

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай хамтын заседани дээрэ нүхэр М. Н. Сусловай хэлэһэн үгэ

...Социалис Республика... болон Германиин ... Республикын хоорон... тухай СССР-эй Га...рүүдэй министр нүхэр ...ын мэдээсэлые, тэрэ...Р-эй Верховно Соведэй ...едэй болон Националь... Соведэй гадаадын ...комиссинуудай гэшүү... үгые шагнаад байнаб... Н. Суслов хэлэбэ.

...ой августын 12-то ... хоёрой хоорондо бата...оговор хадаа һүүлэй ...дасхоорондын оршон... ...эгээл шухала хэрэгүү... ...олоо гэжэ үгэ хэлэһэн ... зүб тэмдэглээ.

...РГ хоёрой арадуудай, ...Европын бусад арадуу...юулгүй байдалые, эб ...хангаха гэһэн зорилго ...оворой удха шанарынь ...

...Союзай зүгһөө тус до...табиһан ушар ниитын ...үлалтатай гүрэнүүдэй ...ээр зэргэ оршон бай...ленинскэ гол ёһые манай ... сэхээр бэелүүлжэ ...йнь гэршэлнэ. Энэ гол ... совет гадаадын поли... ...һүүрицүүдай нэ... гэн мүн.

Эгээл иимэһээ эндэ үгэ хэлэһэн гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай гэшүүд тус договорые һайшаажа байна.

Гэхэтэй хамта договорой баталагдаһанда сэдьхэлээ ханангни байһанаа мэдүүлхэ зуураа депутадууд тус договорые эсэлэн батална тушаа ФРГ-дэ үгэ буляалдаанай боложо байһандань һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлээ.

Игэжэ һанаагаа зоболгонь яһала ойлгосотой. Түүхын богонихон болзор соо хүн түрэлтэн дэлхэйн хоёр дайе үзөө. Эдэ дайнуудые Германиин империализм үүдхэжэ, тэрэнь арад зонуудта тоо томшогүй олон хохидол, гасалан зоболон үзүүлһэн байна. Гитлерэй һүрэг дээрмэшэд Европые шуһаар дүүргээ һэн. Тэдэнэр манай түбиие бултыень концентрационно лагерь болгохо хүсэлэнтэй байгаа. Һүүлшын дайнда совет арадай илангаяа ехэ хохидол зоболондо ороһыень бидэ бүгэдэ һайн һанана, мэдэнэбди. Олон миллион совет хүнүүд, бусад арадуудайшье түлөөлэгшэд фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ ами наһаяа алдаа һэн. Тиин иимэ юумэн дахин бү үзэгдэһэй гэжэ бидэ хүсэжэ байнабди. Хюдаха һандаргаха асари ехэ хүсэтэй мүнөөнэй буу зэбсэгые хэрэглэн шэнэ дайнай эхилээ һаань, энэнь арад зондо ой ухаанда багташагүй ехэ гасалан зоболон асарха байна.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ ФРГ манай орон хоёрой хоорондохи харилсаанай ямараар хүгжэһыень хараха болоо һаа, энэнь һанаа амар байха үндэһэ олгоногүй. ФРГ-гэй засагаархид түүхын ябаһаа ямаршье тусхай зохихо тобшолол хэнгүйгөөр, дайнай үрэ дүнгые шэнээр хаража үзэхэ гэһэн балмад политика, үһөө нэхэлгын, милитаризмын политика, Советскэ Союз болон Европын бусад социалис оронуудта дайсан харша политика олон жэлэй туршада ябуулһан байна.

Иимэ ушарһаа бидэнэр Германиин Федеративна Республика тушаа али бүхы алхам хэхынгээ урда тээ удаан шүүжэ бодожо үзэхэ, мүн ойлгомжотой һэргэг байха ёһотой болонобди.

КПСС-эй Центральна Комитет болон Советскэ правительство ФРГ-дэхи байдалда, тэндэхи засагаархидай политикада тон ехэ анхарал хандуулжа, энэ орон доторхи политическэ хүсэнүүдэй хубаарилай ямараар хубилжа байһыень саг үргэлжэ адаглан хаража байдаг. Канцлер В. Брандтын толгойлһон ФРГ-гэй правительство Европодохи байдалые зүбөөр сэгнэжэ, «хүйтэн дайнай» үлэгдэлнүүдые усадхаха гэһэн өөрынгөө ороной олонхи хүн зоной эрмэлзэлыень гадаадынгаа политикада хараада абаа гэжэ һүүлэй жэлнүүдэй хүгжэлтэ харуулна. ФРГ-гэй правительство договор баталаад байхадаа, манай оронуудай хоорондохи харилсаа һайжаруулха талааршье, мүн Европодохи түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулха хэрэгтэшье өөрынгөө зүгһөө тусхай хубита оруулхаар бэлэн байһанаа харуулаа.

Энээнтэй хамта Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудтай холбоо харилсаагаа гуримшуулха, һайн хүршын ёһоор ажаһуухэ гэһэн эрмэлзэлдэ һаад тойбо татаха гэжэ үсэд нэтэрүүгээр оролдожо байдаг Германиин Федеративна Республикадахи хүсэнүүдэй ябуулга тухай бидэнэр мартадаггүйбди. Тэдэ хүсэнүүд үһөө абаха, хилэнүүдые шэнэлхэ гэжэ урданайхидаал адли бүтэшэгүй бодолнуудаа баримталһаар байжа, удаан саг соо тогтон байха эб найрамдалые туйлаха, Европодохи аюулгүй байдалай найдамтай гурим дүрим зохёохо тушаа хэгдэһэн алхам бүхэндэ һаад тойбо татана.

Совет правительство эдэ бүхы ушар хэрэгүүдые тон наринаар бодожо үзэһэнэй һүүлээр лэ ФРГ-гэй правительствэтай договор баталха гэжэ шиидхэһэн байгаа. Эб найрамдалай хүсэнүүд үһөө нэхэгшэдэй, дайн дажарай хүсэнүүдые дилэхэ байха гэжэ этигэнэбди. Договор эсэслэн баталагдаха, тиин СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон ФРГ-гэй парламентын эсэслэн баталһанайнь һүүлээр тэрэ договор хэлбэришэгүй бэелүүлэгдэжэ, хоёр талаһаа шууд баримталагдаха байха гэжэ мүн лэ этигэнэбди.

Советскэ Союз болон ФРГ-гэй хоорондын харилсаае хүгжөөлгэдэ энэ договор сэгнэшэгүй ехэ удха шанартай юм. Тус договор манай гүрэнүүдэй али алинданьшье айхабтар ашаг туһатай, манай оронуудай арадуудай үндэһэн аша туһада, эб найрамдалай аша туһада болон хоёр гүрэнэй али бүхы талаар харилсаха хэрэгтэ гүйсэд тааралдажа байна. Энээн тушаа һэжэг түрэһэн хүн хадаа ямаршье харюусалгагүй, хуурмаг хооһон үгэ хэлэ дэлгэгшэ гэжэ харагдаха ёһотой.

Договорой ашаар худалдаа наймаа хүгжөөхэ, хоёр гүрэндэ ашагтай экономическа болон научно-техническэ харилсаа бэелүүлхэ, соёл культурын талаар манай хоёр ороной арадуудта туһатай ажал ябуулга эрхилхэ ехэ арга боломжо олдохо байһаниинь ойлгосотой. Мүн ФРГ-дэшье энэ баримтые үргэн олон зон мэдэржэ байнхай. Манай һанамжын ёһоор, энэ талаар арга боломжо ехэ, тэрэниие бэелүүлхын тулада ерээдүй сагта һайса хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй болоно.

Москвада баталагдаһан договор хадаа гансал манай хоёр ороной хоорондохи харилсаае гуримшуулха талаар удха шанартай бэшэ юм. СССР ФРГ хоёрой харилсаанай гуримшуулагдахада, бүхы

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Энэ жэлэй Майн 1-нэй, 2-ой һайндэрнүүдэй урдахана, апрелиин 29-дэ, 30-да амаралтын үдэрнүүдэй тохёолдохо байһанһаа уламжалан, олонхи предприятинууд ба эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй дүрбэн үдэрэй туршада хүдэлхэгүй болоһонтой дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ **тогтообо:**

1. 1972 оной апрелин 29, 30-ние хүдэлмэриин үдэр гэжэ тоолохо.
2. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ашаглаагүй амаралтын хоёр үдэрые (1972 оной апрелиин 29-нэй, 30-най үдэрнүүдые) тэдэнэй жэл бүхэнэйнь амаралтада түлөөһэтэйгөөр нэмэжэ үгэхэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА БУЛТЫЕНЬ ХЭРЭГЛЭХЭ

КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой пленум адууһа малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ ба тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Хүдөө ажахын продукци абадаг хэмжээгээрээ болоходо Бэшүүрэй аймаг республика дотороо горитой һуури эзэлдэг юм. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар, дүүргэхын түлөө аймагай ажалшад шангаар тэмсэжэ байна. Гэхэ зуура наймадахи табан жэлэй, мүн 1971 оной дүн хаража үзэхэдэ, Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозуудай хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэсэнь ехэл удаан. Оробһоной, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэнэй абтаса нэмэнэгүй шахуу. Энэнь мал ажалые саашань хүгжөөхэ хэрэг хойшонь татана. Хүдөө ажахын валовой продукци үнгэргэһэн наймадахи табан жэлэй туршада ургалта үгөөгүй. Хэрбээ 1966 ондо абаһан хүдөө ажахын бүхы продукци 13,8 миллион түхэригэй болоһон һаа, 1971 ондо тэрэнь 13,7 миллион түхэригэй болоо. Дунда жэшээгээр гаргахада, наймадахи табан жэлдэ урда табан жэлэйхитэй сасуулбал, мяха абалга жэл бүхэндэ 17 процент, һү — 27 процент, нооһо — 21 процент ургалтатай. Илангаяа мяха, нооһо абалга гээгдэлдэ оронхой. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшынь жэлдэ мяха, һү, нооһо, үндэгэ, хартаабха, овощ, тэжээлэй корнеплод, кукурузын набша, үбһэ, таримал ногоо абаха даабари дүүргэгдээгүй. Энээнһээ уламжалан, гүрэндэ мяха, нооһо худалдаха түсэб дүүргэлтэ болоогүй байна.

Адууһа малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн КПСС-эй райкомой VI пленум шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр, дутуу дунданудаа, арга боломжонуудаа гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн маягтайгаар боложо үнгэрөө.

Малай тэжээл — үндэһэн хэрэг

— Малай тоо толгойн үдэсэгүй, тэрэнэй ашаг шэмынь өөдэтэйгөөр нэмэдэггүй байдаг ушар гол түлэб тэжээлэй дутагдалһаа болоно. Аймагай ажахынуудай ниитын адууһа мал үбэлжэлгын үедэ хэрэгтэй болохо тэжээлээр 60—70 процент хангагданхай байдаг. «Победа», «Дружба» колхозууд, Охин-Булагай, Хёлгын совхозууд үшөө доогуур хэмжээнэй тэжээлтэй үбэлжэлгэ угтадаг. Иимэ байдалтай байгаад, мал үсхэхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудал амжалтатайгаар шиидхэхын аргагүй, — гэжэ пленум дээрэ элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. В. Пластинин тэмдэглэһэн байна.

Ушар иимэһээ райкомой пленум гол анхаралаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ асуудалда хандуулба. Энэ хадаа эгээл түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ хэрэг мүн.

Энэ үнгэржэ байгаа үбэлжэлгын үедэ малдаа эдюулхээр аймагай ажахынууд 193 мянган центнер оробһо тарянай зүйл таһалһан бэлэй. Энэнь хэрэглэмжыень 74 процент хангаһан. Харин ерэхэ жэлдэ адаг 333 мянган центнер иимэ тэжээл хэрэгтэй болохо. Эды шэнээн тэжээл абахын тула оробһото ургамалнуудай тарилгые 2.500—2700 гектараар үргэдхэхэ, гектар бүриһөө ургаса абалгые нёдондонойхиһоо нэгэ центнерээр дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго хэмжээнүүд соо табигдаба. Тиигэбэл 90 мянга шахуу центнер оробһо үлүү ехээр хуряажа абаха гэхэ гү, али оробһо абалгаяа 750 мянган центнертэ хүргэхэ ёһотой болоно.

Тариалангай хубаарилгые горитой хубилгаха гэһэн шиидхэбэри абтаа. Мүнөө үеын хубаарилгые хаража үзэхэдэ, шэниисэ 80 шахуу процент, горох 3 шахуу процент, ешмээн 1,8 процент, обёос 15 процент эзэлнэ. Энэмнай мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ тон таарамжагүй зүйл болоно. Ушар иимэһээ энэ жэлдэ, мүн саашадаашье малай тэжээлдэ зорюулан ешмээн, обёос, горох, тэрэшэлэн корнеплод, олон жэлэй ногоо тарилгые ехэ болгохо гэлсэбэ. Жэшээнь, энэ жэлдэ ешмээн тарилгые 1943 гектарта, 1973 ондо 3.170 гектарта хүргэхэ, обёос байгша ондо 10,771 гектарта таригдаха, харин хойто жэлдэ 11.595 гектарта хүргэгдэхэ зэргэтэй, Иимэрхүү хубилалта мүн горох, куузику, бусад корнеплод, олон жэлэй ногоо тарилга дээрэ болохоор хараалагдаба.

Зелёнко тарилгые зарим тэды бага болгохо гэжэ эндэхид шиидээ. Тэрэнэй тэжээлэйнь шанар бэшэндээ хүрэхэгүй, тэрэ мүртөө ургасань бага байдаг. Энэ талаар элидхэлшэ бодото баримтануудые дурдаа. Жэшээнь, Калининай нэрэмжэтэ колхоз нёдондо гектар бүриһөө 9 центнер зелёнко хуряагаа һэн, харин тиихэдэ обёос 15,2 центнер абтаһан байха юм. «Победа» колхоз 8,6 центнер зелёнко абаа, харин обёосой ургаса 13,4 центнер болоһон.

Обёосой тэжээлэй шанарай һайн, бэшэ ургамалнуудта орходоо ехэ ургаса үгэдэг байһан ушар ажахыда ашаг үрэ али зэргээр үгэхэнь эндэ эли болоно.

Тэрээнтэй хамта эндэхи ажахынууд нэгэ жэлэй ногоо тарилгые үргэдхэхэ хүсэлэнтэй. Тиигэжэ зунай үеын түрүүшын хаһада һаамхай үнеэдые, тугал, буруунуудые эдеэлүүлхэ арга олохо байна. Байгша жэлдэ иимэ тарилга 2072 гектарта, ерэхэ жэлдэ 1652 гектарта хэхээр хараална. Һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо зорилготой байһан тула 1972 ондо таримал ногооной талмай бага болохо юм. Энэ жэлдэ 1.236 гектар, ерэхэ жэлдэ үшөө 590 гектар газарай бэлшээри һайжаруулха түсэб зохёогдонхой.

Малай тэжээлдэ зорюулһан тарилгын горитойгоор үргэдхэгдэхэ болоһонтой дашарамдуулан, обёосой, ешмээнэй, горохой тарилгада бардам хүрэхэ хүрэнгын үрэһөөр бэеэ хангаха хүдэлмэри ажахы бүхэн ябуулха шухала гэжэ тоологдоо. Тиихэдэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз куузику ургамалай хүрэнгөөр аймагайнгаа бүхы ажахынуудые хангажа байхаар уялгалагдаба. Энэ ажахы оньһожоруулагдаһан, куузику таридаг тусхай звено эмхидхэхэ юм. Тэрээндэ эгээл һайн, уһалагдадаг газар таһалагдаха.

Тэрэшэлэн гэршүүхэ тарилгые 175 гектараар ехэ болгохо гэһэн хэмжээн хараалагдаа.

Гектар бүхэнһөө — баян ургаса

Тариалангай хубаарилга хубилгажа, горох, обёос, ешмээн корнеплод, таримал бусад ногоо ехээр таридаг болохо гэһэн зорилго хадаа ниитын адууһа малые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха шухала хэмжээн мүн болоно. Гэбэшье ганса энэ хэмжээгээр тус асуудал шиидхэгдэхэ бэшэ. Тиимэһээ газар элдүүрилгэ улам һайжаруулжа, гектар бүриһөөнь тогтууритай, баян ургаса хуряадаг болохын түлөө шангаар тэмсэхэ гэһэн ехэ хөөрэлдөөн пленум дээрэ болоо.

Газарай элдүүрилгын шанар эрид һайжаруулха, нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэхэ, хабарай тарилгые саг соонь үнгэргэхэ, ургасын хойноһоо һайн харууһа табиха, ургасаяа үрилтэгүйгөөр хуряаха. Тэрэнэй зэргээр бүри энэ жэлдэ дунда зэргээр гектар бүриһөө аймагаараа 12,7 центнер оробһо хуряаха гэжэ хараалба. Тиихэдэ Калининай нэрэмжэтэ колхоз 16,3 центнер, Бэшүүрэй совхоз 14,8 центнер, «Победа» колхоз 13,9 центнер, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 13,5 центнер оробһо хуряаха уялга абанхай. Тэрэшэлэн гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,2 центнер горох, 150 центнер кукурузын набша намаа, 280 центнер корнеплод хуряахаар түсэблөө, үбһэ абалгые энэ жэлдэ 14,1 центнертэ, 1973 ондо 15,3 центнертэ хүргэхэнь.

Гэхэ зуура аймагай колхоз болон совхозууд тариалангай, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын тула наг шэбхэ хангалтагүйгөөр хэрэглэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ тариалан, сабшалан дээрэ гаргаһан шэбхын хэмжээн доошоол орожо байдаг. Жэшээнь, 1969 ондо 119 мянган тонно шэбхэ гаргагдаһан байгаа һаа, 1970 ондо 103 мянган, 1971 ондо 96 мянган тонно болотороо хороо. Эндэхид шэбхэ бүри ехээр зөөжэ, газарай хүрьһэндэ оруулха арга боломжотой. Мүнөө энэ дутагдалаа усадхаха, габшагай хоёр һарын туршада бүтээхээр хараалһан түсэбөө заатагүй дүүргэхэ гэһэн эрилтэ табяа.

Баян ургаса һайн шанартай хүрэнгын үрэһэнһөө эшэ үндэһэтэй. Тиимэһээ хүрэнгын хэрэгтэ анхарал онсо хандуулагдаба. 1972—1973 онуудай туршада бүхы оробһото ургамалнуудай тарилгые гансал сортовой үрэһөөр таридаг болохо зорилго тодорхойлогдоо.

Ургаса дээшэлүүлхэ талаар хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээд байхадаа, аймагай ажахынууд энэ жэлдэ 730—750 мянган центнер оробһо таряа, тэрэ тоодо 119 мянган центнер обёос, 26 мянган центнер ешмээн, 14,5 мянган центнер горох, 105 мянган тонно кукурузын силос, 23 мянган тонно корнеплод хуряан абаха болоно. Тиихэдэ 207 мянган центнерһээ бага бэшэ үбһэ, 20 мянган центнер таримал ногооной үбһэ оршолхо байна.

Энэ хэрэг бүтээхэдээ адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл абадаг болохо зорилгонуудые шиидхэлгын түрүүшынь горитой алхам боложо үгэхэ байна.

Аймагай колхоз болон совхозууд уһалагдадаг газараа эзэн ёһоор ашагланагүй гэһэн шүүмжэлхы ажаглалта пленум дээрэ хэгдээ. Эндэхи ажахынууд уһалагдадаг 7 мянга шахуу гектар газартай. Энэмнай ехэл баялиг гээшэ ааб даа. Гэбэшье тэрэнь муугаар уһалагдана, үтэгжүүлгэ багаар хэгдэнэ. Тиимэһээ уһалагдадаг газарһаа мүртэй ургаса абанагүй. Зарим ушарта уһалагдадаггүй газарайхи шэнги ургаса хуряадаг байха юм. Хартаабха, корнеплод, олон жэлэй ногоо тарилгада бага газар таһалагдана. Үнгэрхэдөө, иимэ газар дээрэ зелёнко таридаг гү, али паар бол гожорхидог ёһон эндэ бии.

Саашадаа уһалагдадаг газар үргэдхэхын зорилгоор энэ жэлдэ, хойто жэлдэ уһалууриин шэнэ барилгануудые эрхилхэ. хуушануудаа һэльбэн заһабарилха хэмжээнүүд тогтоол соо бэшэгдээ. Гадна эдэ хоёр жэлэй туршада сабшалан, бэлшээри үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха байна.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ — шэнэ технологи

Энэ жэлһээ эхилжэ, аймагай ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ шэнэ технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хүсэлэнтэй.

— Нёдондо сенаж багаар дараһан, витаминтай ногооной гурил, витаминна үбһэ мүн лэ өөдэтэйгөөр бэлэдхээгүй байгаабди. Тиигэбэшье иимэ технологёор бэлэдхэгдэһэн тэжээлнүүдэй хоолтой, шанартай байһые бодотоор үзөө, хараабди. Тиимэ тэжээл мал ехэ дуратайгаар, амтархан эдинэ, ашаг шэмэнь хараа байса дээшэлнэ, — гэжэ пленум дээрэ үгэ хэлэһэн «Победа» колхозой түрүүлэгшэ С. Я. Фомин, Хёлгын совхозой директор М. И. Дульянинов, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна агроном А. И. Павлов ехэ магтаа гээшэ.

Бүхыдөө аймаг соо энэ жэлдэ 6 мянган тонно, ерэхэ жэлдэ 7.750 тонно сенаж дарагдаха, 1750 тонно ногооной гурил энэ жэлдэ бэлэдхээ хадаа, тэрэнээ хойто жэлдэ 2.050 тонно болгохоор хараална. Силос даралгаяа энэ жэлдэ мүн лэ горитой болгохонь гэхэ гү, али 75 мянган тонно дарагдаха, хойто жэлдэ 6 мянган тонноор ехэ болохо.

Аймагай ажахы бүхэндэ силос, сенаж дараха хэдэ хэдэн нүхэн шэнээр малтагдаха. Хоёр жэлэй туршада 21 мянган тонно силосэй, 6.200 тонно сенажай багтаха барилга ашаглалгада оруулагдаха байна.

Шэнэ зорилгонууд

Колхоз, совхозуудта табигдаһан хэмжээ ябуулгануудые ниитэлэн согсолжо хараад байхадаа, үхэрэй тоо толгойе энэ жэлдэ 18.900, хойто жэлэй эсэстэ 19.363 болотор үсхэхэ, 1973 оной эсэстэ хонидой тоо 126,5 мянга болохо гэхэ гү, али табан жэлэй түсэб бэелүүлэгдэхэ болоно. Хэрбээ нёдондо хонин бүриһөө 2,8 килограмм нооһо абаһан һаа, 1973 ондо 3,5 килограммда хүргэгдэхэ байна. 1971 ондо үнеэн бүриһөө 1790 килограмм һү һааһан байбал, 1973 ондо 2.000 килограмм боложо, түсэбтэ табан жэлдэ туйлаха гэһэн зорилгонь бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй бшуу.

Мяха абалга энэ жэлдэ 50,9 мянган центнер, ерэхэ жэлдэ 52,7 мянган центнер болохо, харин нёдондо абаһаниинь 39.039 центнер байгаа. Һү һаалга хэрбээ 1971 ондо 107.660 центнер байһан һаа, энэ жэлдэ 112,6 мянга, хойто жэлдэ 118 мянган центнертэ хүрэхэ.

Эдэ хараалагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, ехэ малай һубайралга болон малай гарзатаха ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ шухала байһан тушаа элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэдшье онсо анхараа. Үсхэхэ, ехэ болохо мал шэлэн абаха, зүбөөр харууһалха, искусственна аргаар үрэжүүлгын хэрэг үндэһөөрнь һайжаруулха гэхэ мэтын асуудалнууд гол һуури эзэлхэ зэргэтэй. Энэ талаар аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд мал ажал хүгжөөлгэдэхи шухала хэрэг гүримшүүлхэ, зүб хүтэлбэри хэхэ уялгатай гэһэн эрилтэ табигдаба.

Жэшээнь, «Победа» колхозой хонин бүхэнһөө бусад ажахынуудайхида орходоо 2 килограмм ехэ нооһон хайшалагдана. Тиихэдэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һаалишад үнеэн бүриһөө нёдондо 2410 килограмм һү һаагаа. Харин Охин-Булагай үнеэдһээ арай шамай 1.329 килограмм һүн абтаһан байха юм. Энээгээр болоходо малай үүлтэр һайжаруулха арга боломжо аймаг дотор али зэргын ехэ бии байнаб. Энэ асуудалаар мал искусственна аргаар үрэжүүлгын станциин директор М. Д. Кислов, «Дружба» колхозой главна зоотехник А. И. Маковеева гэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд онсо удхатай, анхарал татамаар байна.

Хэлсэһэн асуудалаараа партиин райкомой пленум дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа. Ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл ходо бэлэдхэжэ байха, мал ажалай ашаг үрэ эрид дээшэлүүлхэ зорилго хараалһан хэмжээнүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха эрилтэ энэ тогтоол соо бэшэгдээ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй. Буряадай АССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойнуудые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөө улам үргэдхэхыень партийна организацинуудые пленум уялгалаа.

Партиин райкомой пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев хабаадалсаа.

СОВЕТ-ТУРЦИИН ХАМТЫН КОММЮНИ[КЕ]

Турциин Республикын Президент Джевдет Сунайн уряалаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный албанай хэрэгээр 1972 оной апрелиин 11-һээ 17 болотор Турцида айлшалаа.

Тодорхойлон хэлэхэдэ, В. И. Ленинэй, К. Ататюркын эхи табиһан ёһо заншалнуудтай тааруугаар, дулдыданги бэшэ байдалай, газар дайдын бүрин бүтэн байлгын, национальна бэеэ даанхай байдалай, адли тэгшэ эрхын, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй байлгын гол ёһонуудай үндэһөөр хани хүршэ холбоо барисаан хүгжэжэ байна гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, Турциин Республикын Президент сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ. Тингээд элдэб һалбаринуудаар Советскэ Союз ба Турциин хоорондохи харилсаа холбооё саашаданъ хүгжөөхын тулада хүсэлэл оролдолго гаргажа үргэлжэлүүлхээр эрид шиидэнги байһанаа баталаа гэжэ Н. В. Подгорный Джевдет Сунай хоёрой хэһэн хэлсээнүүд тухай хамтын коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Хоёр ороной хүсэл эрмэлзэлгэтэй, аша туһатай тааралдан, экономическа ба худалдаа наймаанай харилсаа холбоон амжалтатайгаар хүгжэнэ гэжэ хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ.

1967 оной мартын 25-да правительстванууд хоорондо хэгдэһэн хэлсээн амжалтатай байжа, энээнэй ашаар 1972 ондо сернэ кислотагай, нефть болбосоруулгын заводуудые, модоной хюрөөдэһөөр плитэнүүдые гаргаха завод ашаглалгада оруулха арга олдохо юм. Алюминиин завод тухай хэлэхэ болоо һаа, шабарлиг зүйл үйлэдбэрилхэ хубинь 1973 ондо ашаглалгада тушаагдаха. Эдэ промышленна объектнүүд Турциин экономикодо, Совет-Турциин экономическа харилсаа холбоонуудта шухала туһа нэмэри болохо байна гэжэ хоёр тала тэмдэглээ. Гадна, мүнөө үедэ баригдажа байһан металлургическа заводые жэлдээ 2 миллион тонно булад хайлуулдаг болоторнь үргэдхэхын тула хамтаран ажаллаха гэжэ хэлсэһэн байна. Саашадаа энэ завод жэл бүри 4 миллион тонно булад хайлуулан гаргаха хараатай байха юм.

Уласхоорондын асуудалнуудаар һанал бодолоо андалдахадаа, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар адли һанамжа баримталдаг байһанаа хоёр тала баталаа гээд коммюнике дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ зорилготойгоор, хүсэ шадалаа элсүүлхые эрмэлзэжэ байһанаа Советскэ Союз, Турци баталба.

Хоёр тала Европодохи байдалые хаража үзөө. Аюулгүй байдалай ба холбоо харилсаанай асуудалаар Европодо зүблөө үнгэргэхэ бэлэдхэл хэхэ асуудалнуудта тэдэнэр онсо анхаралаа хандуулба. Энэ түбидэ бэе бэедээ этигэхэ арга боломжо бии болгоһон хүсэлэл оролдолгонуудые һаналаа дүүрэнгеэр тэмдэглээд, тус зорилго шиидхэхэ талаар амжалта туйлагдаха бэзэ гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлээ.

СССР ФРГ хоёрой, Польшо ФРГ хоёрой хоорондо баталагдаһан договорнууд, мүн дүрбэн гүрэнэй 1971 оной сентябриин 3-да хэһэн хэлсээн Европодохи түгшүүрилые һуларуулха таатай зохид шэнэ арга боломжо байгуулна гээд тэмдэглэһэн байна. СССР ФРГ хоёрой, ПНР ФРГ хоёрой хоорондын договорнуудай хүсэндөө ороходонь, Европо түбиин, мүн бүхы дэлхэйн оршон байдалые һайжаруулгада туһа нэмэри болохо гэжэ хоёр тала тоолоно.

Буу зэбсэг хуряалгын асуудалые хаража үзөөд, уласхоорондын нарин хиналта доро буу зэбсэгээ, тэрэ тоодо ядерна зэбсэгээ бүгэдэ ниитээрээ гүйсэд дүүрэнээр хуряагаад байбал, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха найдамтай арга олдохо юм гэжэ этигэжэ байһанаа хоёр тала баталаа гээд коммюнике соо заагдана.

Буу зэбсэг хуря[алгын] ... даа мүнөө үеын гол ... далнуудай нэгэн мү... дэглээд, буу зэбсэг д... хэдэлхэйн конфере... энэ талаар үнгэргэ... хүдэлмэридэ ашатай ... лалта болохо байгаа ... ла тоолоно.

Үндэһэ яһанай ил... колониализмын үлэг... рин усадхаха шуха... хай, колониальна ... арадуудта бэеэ даан... гохо тухай ООН-ой ... дары түргөөр, аш... гээр бэелүүлхэ шуха... хай хоёр тала мэдүү...

Дүтын Зүүн зүг... шанга байдалые ... хаража үзэбэ. Хёмо... хэдөө, Дүтын Зүүн ... оронуудта, бүхы д... найрамдалай хэрэг... татана гэжэ хоёр та... дүүлбэ. ООН-ой Ген... тариин тусхай түлө... сайд Яррингын а... дэмжэжэ байһанаа ... Гаазар дайдаяа урга... тическэ ашаг олзо аб... сэ хэрэглэлгые, мүн ... рэг, гэжэ шалтаад, ... хэбэрээ гаргалгые ... Аюулгүйн Соведэй ... ябриин 22-то абаһа... мерой 22 тогтоолто... эзэмдэгдэһэн араб г... һаа Израилиин сэр... ха шухала тухай С... ховно Соведэй Пре... рүүлэгшэ, Турциин ... Президент һанам... Зүб зүйтэй, бата бэ... дал тогтоохын тула ... үндэһэлэн, зүришэл... лые политическэ ... шиидхэхэ шухала ба... Энэ шиидхэбэри А... хуулита эрхыень, ... хангаха ёһотой гээд ...

Урда Азиин у... нуудтахи байдалай ... байһыень хөөрэлдөө... хоёр тала зүбшэн хэл... Этигэл найдалай, бэ... лэлгын үндэһөөр хэлс... жэ, иимэ байдалые эб... һаруулха шухала гэ... бэд.

Вьетнамдахи байда... зобоожо байһаар гэж... тэмдэглээд, ерээдүйге... дорхойлхо эрхэ вьетн... гохо шиидхэбэри, шад... гөөр абаха гээшэ таар... хала байна гэжэ хоёр ... жалба.

1954 ондо Женева... шиидхэбэриин үндэһөө... жэ, зүришэлдөөтэ ... эбэй ёһоор гүримшүүл... тагта эб найрамдал, а... дал тогтоохо хэрэгтэ ... юм гэжэ этигэжэ байһа... мэдүүлбэ.

Кипрэй асуудал... һанал бодолоо андал... үедэ ямар ушар хэрэг... һон тухай Турциин та... гыгээр мэдээсэбэ. Эдэ... гүүд тушаа һанаагаа ... һанаа тэдэ элирхэйлэ... Кипрэй асуудалаар С... болон Турци өөһэдынгөө... дахинаа дабтан хэлэ... Кипрэй асуудалые ... шиидхэхын түлөө, али... харшалха ябадалда ... Кипрэй Республикын ... байдалые батадхан ха... лөө, газар дайдынь ... байхын түлөө, аюулгү... амгалан тайбан ... хангагдаха ёһотой К... общиныи — Грециин ... — хуулита эрхэнүүд... һые хангахын түлөө ... ли тэгшэ эрхын үндэ... нууд хоорондын хэлс... тэлжэлүүлхэ тухай ... на. Эдэ хэлсээнүүд ... гаар үнгэрхэ ёһотой ... жа байһанаа мэдүүлбэ...

СССР-эй Верховно... Президиумэй Түрүүл... Подгорнын Турцида ... тэрэнэй үедэ хэгдэһэ... Совет-Турциин харилс... нуудые хүгжөөхэ ... оруулалта болохо бай... мюнике дотор тэмдэг...

ЗОРИЛГОЁО ТОДОРХОЙЛБО

Городой шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй, урлан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшодой слет һаяхан боложо үнгэрбэ. Промышленна предприяти, барилгын организацинуудай, транспортын, ондоошье организаци, эмхинүүдэй түрүүшүүл, партийна, профсоюзай организацинуудай түлөөлэгшэд, ВОИР-ой соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, НТО-гой гэшүүд слёдто хабаадалсаа.

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, урлан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшодой дүүргэхэ үүргэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь **Л. Н. Кашкин** энэ асуудалаар элидхэл хэбэ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн нүхэд техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар зарим предприяти, организацинуудта ямар алхамай хэгдэжэ байһан тухай, үйлэдбэриие оньһожоруулха шухала асуудалнууд тухай тогтон хэлээ.

Улаан-Үдын Железнодорожно районой урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод нёдондо жэлэй туршада хамта дээрээ 2,4 миллион түхэригэй экономическа алмалта үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн. Тэдэнэр энэ жэлдэ, мүн табан жэлэй үедэ ямар ажал хэхэ байһанаа тодорхойлоо. Партиин Железнодорожно райкомой секретарь **В. П. Богомольный** шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ оруулжа байһан туһа нэмэри тухай хөөрэжэ үгэхэ зуураа, урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дутагдалнууд тушаа тогтоо.

Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй оруулһан олон дурадхалнууд үйлэдбэридэ саг соогоо нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Дурадхалнуудые хаража үзэхэ, ашатуһыень тодорхойлхо хэрэг зарим предприятинуудта муугаар эмхидхэгдэнхэй. Мүн ашаа тээхэ, буулгаха ажал, складуудтахи хүдэлмэри оньһожоруулха асуудалда ёһотой анхарал хандуулагдаагүй байһаар.

Буряадай АССР-эй габьята урлан нарижуулагша, шэлэй заводой мастер **Ц-Д. Доржиев** заводой эдэбхитэйшүүлэй ажал тухай хөөрэбэ. Урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод ами амяраа бэшэ, харин эдэбхитэйшүүлэй бригада болон нэгэдэжэ ажаллахадаа, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые шиидхэжэ шадана гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Эдэ бригадануудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тиигэжэ ажалыень бүри эдэбхитэй һайн, ашаг үрэ ехэтэй болгохо шухала гэжэ хэлээ. Мүн мастернууд, залуу хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ тухай тэрэ тэмдэглэбэ.

— Манай үйлэдбэриин ехэнхи ажал һүүлэй үедэ оньһожоруулагдаа, — гэжэ Буряадай модо болбосоруулгын, мебельнэ комбинадай главна инженер **Н. Т. Кузьминов** мэдээсэнэ. Энэ хэрэгтэ шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй туһа нэмэри горитой ехэ. Урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын ажалда хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулха шэглэл баримталнабди.—

Урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ түргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала тухай 2-дохи ГАП-ай ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ **Ф. Е. Колобашнин** тэмдэглэһэн байна. Тиихын тула ашаа шэрэдэг автотранспортна 2-дохи предприятиин эдэбхитэйшүүл тусхай пресс-формо, ондоошье түхеэрэлгэ зохёогоо, зарим дурадхалнуудые түрүүн шалгажа, шэнжэлжэ үзөөд, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхые зууршалдаг болоо. Автомашинануудые һайн шанартайгаар заһабарилха асуудалаар эдэбхитэйшүүл һонирхожо, заһабариин шанар шалгана.

Социалис Ажалай Герой, ВОИР-ой городской соведэй түрүүлэгшэ **Б. З. Поздеев** үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэл халан абалсаха асуудалда слёдто хабаадагшадай анхарал хандуулба.

Гэр барилгын комбинадай конструкторнуудай бюрогой инженер **Г. В. Марков**, «Теплоприбор» заводой ВОИР-ой соведэй түрүүлэгш **Э. Г. Коварский**, Улаан-Үдын трикотажна фабрикын цехэй начальник, республикын габьята урлан нарижуулагша **М. Е. Тулохонова**, ВОИР-ой областной соведэй түрүүлэгшэ **Н. Н. Мальцев** слет дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахые уряалһан хандалга бэшэг слёдто хабаадагшад баталан абаа.

Городой эрхим урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшодто КПСС-эй обкомой болон Министрнүүдэй Соведэй, партиин Улаан-Үдын горкомой болон горсоведэй, профсоюзуудай облсоведэй болон ВОИР-эй областной Соведэй, ВЛКСМ-эй обком болон горкомой Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ шангуудтайгаар барюулагдаһан байна.

Манай корр.

СЕМИНАР БОЛОБ[О]

Загарайн аймагай пропагандистнар һаяхан партиин райкомой байшан соо сугларжа, байгша оной политическэ һуралсалай жэлэй дүн гаргаха хэшээлнүүдые яажа үнгэргэхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэбэ. Энэншье ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, һуралсалай дүн гаргалгын хэшээл үнэн дээрээ политическэ һуралсаяда хабаадагшадай шалгалта хэ юм. Пропагандистнар дүн гаргалгын хэшээлээ яажа үнгэргэхөөр бэлдэжэ байһан тухай... дээрэ хөөрэжэ үгөө.

Загарайн аймгүйсэ[дкомой] ... рүүлэгшэ **Д. С. С**... юһэдэхи табан жэлэй ... жэлэй, байгша оной ... кварталай ажалай дү... пропагандистнуудта ... хөөрэжэ үгөө. Һүүлэ[эр] ... обкомой лектор **А. С.** ... уласхоорондын байдал ... ци уншаа.

Ма[най корр.]

Совет орон доторнай

РОСТОВ-НА-ДОНУ. (ТАСС). Гүрэнэй подшипнигай арбадахи завод шэнэ продукци гаргадаг болобо. Таганрогой комбайнай заводой, «Ростсельмашай» бүтээн гаргадаг, оробһо хуряадаг «Колос», «Нива» гэжэ комбайнуудай редукторта табигдаха роликово подшипник бүтээгээ. Ямаршье тусхай түхеэрэлгэгүйгөөр, урдань хүдэлжэ байһан станогууд дээрэ энэ орёо зүйл хэгдэнэ. «Жигули» гэжэ автомобильда, «Т-150» түхэлэй трактортa подшипнигүүдые энэ завод бүтээжэ эхилээ.

ТЕТЮХЕ. (Примориин хизаар). (ТАСС). Сихотэ-Алиньда тэһэрэлгын хэгдэхэдэнь, туулган, цинк ба бусад металлнуудаар баян 60 мянган тонно руда Верхний гэжэ уурхайһаа нэгэ доро абтаба.

Алас-Дурнын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ горно-металлургическа комбинадай Верхний гэжэ уурхайда, мүн бусад уурхайнуудай нүүрһэшэдэй түрүү бригаданууд газар малтаха түргэн арга хэрэглэнэ.

БАРНАУЛ. (ТАСС). Ельцовко Целинное хоёрой хоорондохи 50 километртэ электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини ашаглалгада оробо. Тиин Алтайн хизаарай зүүн районуудай олонхи ажахынууд нютаг нютагайнгаа дизельнэ станцинуудые хаажа, гүрэнэй электросетиин гэрэл ба элшэ хэрэглэдэг болоо.

Табан жэлэй туршада Алтай үргэлжэ дээрээ электрижүүлэгдэхэ.

МИНСК. Белоруссиин баян ургаса абадаг гурбан зуун колхоз, совхозууд саашадаа үрэһэ хүрэнгэ ургуулдаг тусхай мэргэжэлтэй болохонь. Үрэһэнэй ажахы промышленна аргаар эрхилхын урда тээ Белоруссиин найман райондо туршалга хэгдэһэн юм. Энэнь һайн үрэ дүн үгөө.

ЯКУТСК. (ТАСС-ай корр.). Холын хойто зүгтэ саһанай, гол мүрэнүүдэй мүльһэнэй хайлаагүйшье һаа, алмаз илган абадаг полигонуудта халуун хаһа эхилэнхэй. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн, «Якут-алмаз» нэгэдэлэй Ирелях приискын алмазшад үбэлэй капитальна заһабарилгые болзорһоо урид дүүргээд, баярай ойн жэлэй навигациие болзорһоо арбан үдэрөөр урид эхилбэ. Алмазай промышленностиин ветеран, 201-дэхи драгын начальник Ф. И. Кубалов алмаз бэдэрхэ хаһын туг үргэхэ азатай байба.

СЫКТЫВКАР. (ТАСС). Воркутын эгээ томо, «Северная» гэжэ шахтын горнягууд жэлэй даабариһаа гадуур абтаһан түрүүшын хори мянган тонно нүүрһэ хэрэглэгшэдтэнь эльгээбэ. Эдэ предприятинуудта гушаад үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд хүдэлнэ. Россиин Федерациһаа, Украинаһаа ерэһэн үндэр бүтээсэтэ техникэ шадамараар хэрэглэһэнһээ, ажалаа эрдэмэй заабариин үндэһөөр эмхидхэһэнһээ иимэ амжалта туйлагдана.

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Ленинградай механическа институдай партийна комитет КПСС-эй гэшүүндэ кандидадуудай һургуули эмхидхэбэ. Факультедүүдэй эдэбхитэй 30 комсомолшууд—научна залуу хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, лаборантнууд энэ һургуулида түрүүлэн оробо. Научна эмхи зургаануудай, промышленна предприятинуудай партийна эмхинүүдэй ажал хэрэгүүдтэйнь һурагшадаа танилсуулна.

НАДЫМ. (Тюменскэ область). Тюменскэ областьдо Надым гэжэ шэнэ город бии болобо. Энэнь округтохи газ гарган абадаг Медвежье, Уренгойско, Ямбургска гэжэ уурхайнуудые ашаглалгада ехэ үүргэтэй байха болоно. Надымые барилгын ехэ талмай гэхэдэ болохо. Эндэ байрын олон дабхар гэрнүүд үгышье һаа, шэнэ городой һуури табигдаа. Бетон блогуудаар 90 байратай гэр баригдаба, тэрэнэй хажуугаар бусад гэрнүүд бодоно.

ТАЛЛИН. (ТАСС). Һү, мяха промышленна аргаар абаха мал ажалай комплекснууд ямар байхаб? Эндэ ямар технологи хэрэглэлтэйб? Эстонидохи мал ажалай, ветеринариин эрдэм-шэнжэлгын Эстонско институдта нээгдэһэн, «Мал ажалые эрдэм ухаанай заабариин үндэһөөр эрхилэлгэ» гэһэн республиканска выставкэ энэ ба бусад асуудалнуудта харюу үгэнэ.

Курска магнитна ... бааза дээрэ Лебединск... шанаржуулгын комбин... родско областьдо бари... на. Жэл бүри эндэ арба... он тонно кварцинууд ... даха.

СССР-эй байгуулагд... жэлэй ойн хүндэ... вахтада жагсаһан Бүхэс... шэтэ барилгын хүдэлм... но шанаржуулгын комби... хала барилгануудые ... урид ашаглалгада туша... рысэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лебед... но-шанаржуулгын комби... рилга дээрэ.

ТАСС-ай фото...

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АША ТУҺАДА

(...гүйсэхэл. Эхиниинь 1-дэхи) нюурта).

...түби дээрэ шэнэ арга ...нуу бии болохо байна. ...байгуулалтаһаань илгад- ...Европын бүхы гүрэнүүдэй ...до һайн хүршэнэрэй, хам- ...ажаллалгын харилсаа, амга- ...тайбан байдал тогтоохо гэжэ ...бүхы түрүү хүсэнүүд ...хойшо тэмсэжэ байдаг. ...ворой баталагдахада, эдэ зо- ...нуудые туйлаха бодото арга ...бии болоно.

...дэлхэй дээрэ эб найрам- ...тонижоруулха, түгшүүрил- ...байдалые һуларуулха гээшые ...политикын шухала зо- ...гэжэ тоолонобди», «Евро- ...бүхы гүрэнүүдэй хоорондо ...ной харилсаа хүгжөөлгэдэ, ...дохи байдалые гүримшуул- ...һалхабди» гэжэ энэ манай ...байһан документ дотор ...Союз болон Германиин ...тивна Республика тэмдэг- ...байна.

...хоёрдохи дайнай һүү- ...тоһон политическэ болон ...уһанай бодото байдалые ...тэй гэжэ мэдэрхэ гээшэ ...эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха гол шуха- ла асуудал мүн.

Ушар нимэһээ мүнөө үедэ Европодо бии байһан хилэнүүд хубилгагдашагүй гэжэ договор баталагшадай мэдэрхэнь туйлай шухала байгаа. Ямар нэгэн гүрэндэ газар уһанай талаар хэн хэндэмнайшье ямаршье эрилтэ, нэхэбэри үгы, хожом хойшодоошье энэ талаар эрилтэ табихагүйбди, Европын бүхы гүрэнүүдэй газар дайдын бүрин бүтэн байлгые шууд сэхээр сахихабди гэжэ договорой гурбадахи статья дотор тэдэнэр тэмдэглэһэн байна. Одер-Нейсе гэжэ газараар Польшын Арадай Республикын баруун хилын гарадагынь хубилгагдашагүй, мүн тэрэшэлэн Германиин Демократическа Республика болон Германиин Федеративна Республикын хоорондохи хилэ хубилгагдашагүй гэжэ договор дотор тусгаар тэмдэглэгдэнхэй.

Тэрэшэлэн Европын болон уласхоорондын аюулгүй байдалда хабаатай али бүхы асуудалнуудые шиидхэхэдээ, мүн хоорондоо харилсахадаа хүсэ хэрэглэхэ, занаха ябадал хожом хойшодоо гаргахагүй гэһэн уялга хоер гүрэн абаһан байна.

Договорой бодото удха шанарынь тэрэнэй эсэслэн баталагдаһан хойнол гүйсэд харагдаха байһаниинь ойлгосотой. Гэбэшье договорто гар табигдаһанай һүүлээр шухала хубилалтанууд боложо, тэрэнэй ашаар Европодохи политическэ байдал һайжарба гэжэ бүри мүнөө тэмдэглэмээр.

Энэ талаар ямар баримта дурдалтайб гэхэдэ, 1970 оной декабрьда Польшын Арадай Республика болон Германиин Федеративна Республикын хоорондо договор баталагдаа, 1971 ондо Баруун Берлин тушаа дүрбэн талын хэлсээн туйлагдаа. Энэ хэлсээн уласхоорондын эгээл түгшүүрилтэ зүйлнүүдэй нэгыень усадхахада туһа болоһон байна. Баруун Берлин тушаа хэгдэһэн хэлсээн Германиин хоёр гүрэнэй гүйсэд тэгшэ эрхын үндэһөөр ГДР ФРГ хоерой хоорондохи хэдэн шухала асуудалые гүримшуулха зам нээгээ.

Тобшоор хэлэхэдэ, договорой баталагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн саг юу харуулнаб гэхэдэ, тус договор, тэрээн дотор хэлэгдэһэн гол ёһонууд элдэб социальна байгуулалтатай оронуудай хоорондо хүршэ ёһоной харилсаа хүгжөөхэ, түгшүүрилтэ байдал һуларуулха гэһэн Европодо үзэгдөөд байһан шэглэлтэй гүйсэд тааралдана гэжэ харуулаа. Советскэ Союзай, Варшавска договорто хабаададаг бусад социалис оронуудай гадаадын политикын талаар шууд бэелүүлдэг һайн һайхан зорилгонуудынь дэлхэйн олон гүрэнүүдэй зүгһөө улам ехээр һайшаагдадаг боложо байна гэжэ СССР ФРГ хоерой хоорондын договор үшөө дахин гэршэлэн харуулна.

Гансашье Европын бэшэ олон оронуудай правительство болон арадууд СССР болон ФРГ-гэй, ПНР болон ФРГ-гэй хоорондохи договорнуудые дэмжэжэ, тэдэ эсэслэн баталагдаха бэзэ гэжэ найдажа байна гээд сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэжэ болоно. Энэ договорой хүсэндөө оробол, амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ тушаа нэгэ алхам хэгдэхэ бэлэй гэжэ тэдэнэр тоолоно.

Олон жэлэй туршада түгшүүрилтэ байдал тогтооһон ФРГ-дэхи хүсэнүүд өөрынгөө зорилгоһоо бэлэхэнээр арсаха гэжэ тоолохонь буруу. Тад һөөргэ, тэдэнэр СССР ФРГ хоерой хоорондохи договорые эсэслэн баталалгада али бүхы һаад тойбо татахые эрмэлзэнэ. Өөрымнай ороной хүн зон, Европодохи эб найрамдал болон холбоо харилсаан саашадаа яаха гээшэб гэжэ багахананаршье һанаата болоногүй. Элдэб олон шалтагуудые дурдахадаа, тэдэнэр Европодо мүнөө байгаа бодото байдалые зүйтэй гэжэ мэдэрхэһээ арсаха, түүхын ябадалые гэдэргэнь эрьюулхэ дуратай байһанаа харуулна.

Мүнөө ФРГ-дэ договорые эсэслэн баталха үедэ политическэ тэмсэл ехээр хурсадажа, ямар политическэ хүсэнүүд түгшүүрилтэ байдалые һуларуулхын түлөө, харин ямар хүсэнүүд тэрэ байдалые улам эршэдхэхын түлөө тэмсэнэб гэжэ тон эли боложо байна. Һаяхан совет профсоюзуудай XV съезд дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев тон зүб игэжэ онсолон тэмдэглэһэн байна. «ФРГ мүнөө үедэ айхабтар харюусалгатай шиидхэбэриин үмэнэ ерээд байна. Энэнь тус ороной арадай хуби заяае, бусад оронуудай зүгһөө тэрээндэ ямараар олон жэлэй туршада хандаха байһые тодорхойлхо юм. Энэ хадаа харилсаа холбоо тогтоохо гү, али тиимэ холбоогүй байха, түгшүүрил һуларуулха гү, али тэрэниие улам шангадхаха, эсэсэй эсэстэ эб найрамдалай политика гү, али дайнай политика баримталха гү гэһэн — эдэнэй али нэгыень һунган абаха хэрэгтэй болоод байна.»

СССР ФРГ хоерой гар табиһан договорой эсэслэн баталагдаагүй һаань, энэнь түбхын түрүүндэ ФРГ-дэ өөртэнь, тэрэнэй арад зондо туйлай муу хойшолонтой байха гэжэ тон сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гансал Советскэ Союз бэшэ, харин Европын бусад оронуудшье Германиин Федеративна Республикын политикада этигэхэеэ болихо, мүн тэрэшэлэн Советскэ Союз болон Баруун Германиин хоорондохи харилсаанай хүгжэлтэнь аюулда оруулагдажа, Европын түбидэ түгшүүрил һуларуулха, эб найрамдал батадхаха, арадуудай аюулгүй байдал тогтонижоруулха хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулагдаха байна. Хэрбээ договорой хүсэндөө ороогүй һаань, ФРГ политическэ найдабарияа гээжэ, Советскэ Союзай зүгһөө экономическа талаар холбоо тогтоохоор орон бэшэ гэжэ харагдаха болохо байһаниинь ойлгосотой.

Гэбэшье арад зоной амгалан тайбан байдал хүсэжэ байһыень харуулагша ухаанта хүсэнүүд, тэрэ тоодо ФРГ-дэ бии байгаа хүсэнүүдшье өөрынгөө хүндэтэй үгэ хэлэхэ байха гэжэ этигэнэбди.

Нүхэд! Манай түби дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ туһа болохо документ гэжэ 1970 оной августын 12-то СССР ФРГ хоерой гар табиһан договор Советскэ Союзай, Европын бусад социалис болон социалис бэшэ оронуудай үргэн олониитын зүгһөө һайшаагдажа байна.

Совет Социалис Республикануудай Союз болон Германиин Федеративна Республикын хоорондо баталагдаһан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө үзэмжэдэ табиһан договорые һайшаагаад, тус договор эсэслэн баталхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ дурадхаха гэжэ һанамжалагдаба.

Соёлшод—хүдөөгэй ажалшадта

АМЖАЛТЫН НЭГЭ ТҮЛХЮУР БАРИГШАД

...РЕСПУБЛИКЫМНАЙ томо- ...аймагуудай нэгэн Мухар- ...рэй аймаг болоно бшуу. Мү- ...тус аймагай ажалшад ...табан жэлэй түсэбые бол- ...урид дүүргэхын түлөө ...байна. Энэ талаар зорил- ...һала ехэ: мяха абалгые— ...центээр, һү — 28 процен- ...хайшалалгые — 24 ...нээр, 1 гектар газарай та- ...ургасые 16,5 процентээр ...үүлхээр хараална.

...зорилгонуудые бодото ...бэелүүлхэ хэрэгтэ партий- ...комсомолой, ниитын эмхинүү- ...ехэ. Соёл гэгээрэлэй ...ануудай, илангаяа библиоте- ...хүдэлмэри айхабтар ехэ. ...үе сагай эрилтэ ехэ. Хү- ...алишье талаараа нилээд ...тай ха юм. Уншагшадай, тэ- ...мэргэжэлэй, мэдэсын хэм- ...арбаад жэлэй урда тээхидэ ...һураггүй дээшэлээ. Хү- ...ахын хүдэлмэрилэгшэдэй ...нь мүнөө үедэ дээдэ эрдэм- ...болонхой. Мухар-Шэбэрэй ...на һайнаар хүдэлдэг библио- ...ион. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэ-..., Шаралдайн, Никольскын ...бусад олохон библиотекэнүүд ...ниие үзэл сурталай талаар ...хүүлгын ёһотой гуламтанууд ...той.

...Мухар-Шэбэрэй аймагай биб- ...тухай эндэ тобшохоноор ... Жэлһээ жэл бүхэндэ энэ ...текын уншагшадай тоо ...байна. Үшөө нёдондо 2 ...гаран хүн библиотекын но- ...уншадаг байгаа һаа, мү- ...ндэ 2.500 гаран болонхой. ...эндэ оройдоол 5.000 га- ...байдаг һаа, мүнөө үедэ 19 ...хүрэнхэй. Газетэ, жур- ...тухайшье бү хэлэе. Эдэ ...уншагшадай үдэр бүриин ...таарамаар ерэдэг, абта- ...болонхой ха юм.

...библиотекын хүдэлмэрилэг- ...аймагайнгаа ажахынуудаар ...ехэ олон хөөрэлдөө үнгэр- ...заншалтай. Жэшээлхэдэ, ...6 һарын туршада библио- ...хүдэлмэрилэгшэд холын ...гүүртэнүүдтэ 70 гара да- ...божо, малшадай дунда гэгээ- ...ехэ хүдэлмэри эмхидхэһэн ...Совхоз болон колхозуудай ...дээрэ эдэнэр хөөрэлдөө ...хидөө, хүдөө ажахын мэр- ...нэдэй һонирхохо зүйлнүү- ...номуудые асардаг, һүүлэй ...үблэлээр гаргагдаһан шэнэ ...нууд тухай дэлгэрэнгыгээр ...үгэдэг. Библиотекын дэр- ...нүүдэл 25 библиотекэ бии. ...номууд һара бүхэндэ шэ- ...кэ, һэлгэгдэжэ байдаг.

...гагай библиотекын ажал хү- ...ниин ехэ байһан тухай хүн ...һайн мэдэнэ. Эдэнэймнай ...гэхэ гү, али эдэнэй туһа- ...хүлеэһэн хүдөөгэй библио- ...ууд аймаг дотор яһала олон. ...аймагай түбэй ажалшад ...байха. Эндэхи Соёлой бай- ...советтэй суг хамта биб- ...хүдэлмэрилэгшэд тусхай ...табижа, ажал хүдэлмэриин- ...дүйн хараануудые тодор ...юм. Жэшээлхэдэ, поэт ...Есенинэй зохёохы ажалда ...даһан тусхай үдэшые ...хамтадаа үнгэргэжэ, оло- ...алда хүртөө. Эдэ үдэшэ ...түсэб, сценари зохёохы хэ- ...аймагай газетын хүдэлмэри- ...нүхэд Кадрулева, Зубенко, ...райкомой инструктор нү- ...нов болон бусад ехэ туһа ...

...шадай конференцинүүд... ...аар библиотекын хэһэн ябуулһан хүдэлмэри яһала бии. Уран зохёолшод В. Липатовай, В. Закруткинай, Р. Белоглазовагай болон бусадай номуудаар уншагшадай конференцинүүд үнгэргэгдэжэ, хүн зоной соёл болбосоролой талаар ургажа байһаниинь эли тодоор харагдаа.

Библиотекын ябуулһан хүдэлмэри яһала ехэ. 1969 ондо Буряадай АССР-эй Культурын министерствын дамжуулгын Улаан туг эдээндэ үгтэһэн байна. Тиихэдэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай үдэртэ зорюулагдажа үнгэргэгдэһэн олониитын харалга дээрэ энэ библиотекын коллектив шалгаржа, тусхай диплоомоор шагнагдаа. Библиотекын уншалгын залые даагша Зинаида Ивановна Поломошнова, хүдөө ажахын секторые даагша Любовь Михайловна Олейникова, библиотекын хүдэлэмрилэгшэ Ракея Климовна Бароновагай үүсхэл габьяа эндэ ехэ.

Игэжэ Мухар-Шэбэрэй аймагай түбэй библиотекэ хүдөөгэй ажалшадай дунда ойлгууламжын, ниитэ-политическэ хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулжа, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулна ха юм.

Тэрэшэлэн Никольск тосхоной библиотекэ тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Энэ ажахынхид 1971 ондо бүхы үгтэһэн түсэб-даабарияа дүүргэжэ, аймаг дотороо яһала суурхаһан юм. 1971 ондо 1 миллион 602 мянга 772 түхэриг олзо оруулһан байна. Энэмнай 1970 онтой сасуулхада, 169 мянган 89 түхэригөөр ехэ болоно. Үнэн дээрээ колхозой гэшүүдэй оруулһан сэбэр олзо 483 мянга 959 түхэриг болоно. Эндэ Никольск хотын соёлшодой хубита бии байха.

Эндэхи хүдөөгэй библиотекые арба гаран жэлэй туршада Иван Ивлевич Бодров даана. Библиотекэдэ хүнүүд хододоо ерэжэ, хэрэгтэй туһаламжа, зүбшэлнүүдые абадаг. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд гарагай долоон бүхэндэ холын отара, гүүртэнүүдтэ ошодог.

Олон янзын мэргэжэлтэй хүнүүд өөһэдынгөө һонирхоһон номуудые эндэһээ абана. Тиихэдэ библиотекын уншалгын зал соо элдэб плакадууд, стенднүүд, выставкэнүүд зохидоор эмхидхэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, «Хайшан гээд ном уншахаб?», «Номой болон статьягай конспект хайшан гээд табихаб?» гэхэ мэтэ болон ондоо стенднүүд уншагшадта ехэ туһа хүргэнэ.

Хүнүүдэй һонирхол, эрилтэ ондо ондоо гэжэ зүб хэлсэдэг. Тиимэһээ библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ажалшад бүхэнэй мэргэжэлтэй, тэрэнэй һонирхолтой тааралдуулан, номуудые хубаадаг байна. Уншагша бүхэн дайралдаһан номуудые шүүрэхэ ёһогүй. Гэдэнэр нэгэ гуримай ёһоор номуудые, уншажа, өөһэдынгөө мэргэжэл, һуралсалые дээшэлүүлнэ. Эндэ стенд, выставкэнүүд үргэнөөр эмхидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, «В. И. Ленин хэтэдээ мүнхэ», «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэе!», «Арадуудай хани барисаан — эб найрамдалай бата тулга» болон бусад стенднүүд хүнэй анхарал татана.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд уншагшадай конференци, уран зохёолой үдэшэ, аман журнал, зүбшэн хэлсэлгэнүүдые ходо үнгэргэжэ байдаг. Жэшээлхэдэ, «В. И. Ленин тухай дурсалганууд», «В. И. Ленин ба уран шүлэг» гэһэн үдэшэнүүдтэ ехэ олон хүн сугларжа, һонирхолтойгоор үнгэрһэн байна. Библиотекын коллектив эндэхи һургуулиин багшанарай коллективтэй суг хамта «Ямар мэргэжэл шэлэхэб?» гэһэн үдэшые үнгэргэһэн байна. Эндэ һургуулиин һурагшад олоороо сугларжа, ерээдүйдэ тэдээндэ туһатай зүбшэл, юрөөлнүүдые шагнажа ошоо. Мүн уран зохёолшо Илья Черневэй «Семейщина» гэһэн романиие эндэхид эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэһэн, ехэ хөөрэлдөө үнгэргөө һэн.

Эндэ уншагшад айхабтар олон Эдэниие тоолохо болоо һаа, хонишод, малшад, һаалишад болон бусад. Колхозой түрүүлэгшэ С. М. Устинов өөрөөшье ехэ эдэбхитэй уншагша юм. Һүүлэй үедэ энэ хүмнай 200 гаран ном уншанхай.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд түрүү дүй дүршэлые ажалшадай дунда нэбтэрүүлхэ талаар нилээд ехэ ажал ябуулна. Хаана, ямар фермэ дээрэ ямар һаалишан һү ехээр һаанаб, тэрэнэй дүнгүүд эндэ ходо үлгөөтэй, бэшээтэй байдаг. Түрүү дүй дүршэл гээшые мнай хүн зоной дунда нэбтэрүүлхэ хэрэг тиимэшье амар бэшэ. Зарим хүнүүд энээн тухай хүсэдөөр уншангүй, шэхэнэй үзүүрээр дуулаад, хүсэд мэдэдэггүй ха юм. Тиимэ һэн хойноно библиотекын хүдэлмэрилэгшэд түрүү хонишон, һалишан, малшанай дүй дүршэлые бусадай халан абаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Соёл гэгээрэлэй гуламтануудай нангин уялга энэ гэжэ эдэнэр һайн мэдэнэ.

Колхозой партийна организаци библиотекын хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулна. Ямаршьеб нэгэн хэмжээ ябуулга библиотекын хүдэлмэрилэгшэд хэхэдээ, колхозой партийна организацитай тэрэнээ таниулсуулдаг юм. Тиигээдшье колхозой правлени хүн зоной хүмүүжэл, тэдэнэй соёл культурын талаар ургалта тухай ходо һанаагаа зободог юм. Номуудай жасын улам баяжахын тула жэлһээ жэл бүхэндэ мүнгэн һомологдоно. Мүн Никольск хотын олониитын түлөөлэгшэд библиотекын ажал хүдэлмэридэ али болохоор туһална. Мүнөө үедэ библиотекынхид агитбригадатай суг хамта холын отара, гүүртэнүүдтэ ошоно, номуудые тараана. Эндэ нүүдэл 22 библиотекэ бии.

Мухар-Шэбэрэй аймагай хоёр библиотекын дүй дүршэл тухай тобшохоноор хэлэгдэбэ. Сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэжэ, һонин ном уншажа урмашаһан хүн бүхэн ажал хүдэлмэридөө согтой залитайгаар ородог гээд мэдээжэ. Тиимэһээ Мухар-Шэбэрэй соёлшод юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулна.

И. ОЧИРОВ.

Урда-Осетиин автономито областиин 50 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ

СССР-эй АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ БҮЛЭДЭ

Грузиин СССР-эй бүридэлдэ ородог Урда-Осетиин автономито область мүнөөдэр табин жэлэйнгээ ойе баяр ёһололтойгоор тэмдэглэжэ байна.

Совет засагай жэлнүүдэй туршада энэ хадата хизаар танигдахаар бэшэ болотороо хубилан хүгжөө. Областиин ажалша бэрхэ арад зон партиин хүтэлбэри доро промышленность, хүдөө ажахыда, культура болон наукын хүгжэлтэдэ гайхамшагта амжалта туйлаа. Областной түб хото болохо Цхинвалида Урда-Осетиин түүхэ, хэлэ, литература, экономикын эрдэм-шэнжэлгын институт, Грузиин Наукануудай академи бии. Эндэхи багшын институтда осетин яһатанай мэргэжэлтэд һуража гарадаг. Урдандаа үзэг бэшэг мэдэхэгүй осетин арадай дүрбэдэхи хүн бүхэн һуралсана. Областиин промышленностиин үйлэдбэрилэн гаргадаг электровибрационно машинанууд, эмальпровод, мебель, оемол зүйлнүүд болон бусад продукци ороной олон городуудта эльгээгдэнэ.

Хүдөө ажахыдашье ехэхэн хубилалта болоо. Уһалагдадаг газар ажал, саад, виноград ургуулга һүүлэй жэлнүүдэй туршада илангаяа хүгжөө.

Урда Осетиин ажалшадай Эхэ оронойнгоо һалбаран хүгжэхын түлөө эршэтэ ажалайнь амжалтанууд ороной үндэр шагнал—Ленинэй орденоор тэмдэглэгдэһэн. Юһэдэхи табан жэлэй хадата хизаарай ажалшад шэнэ хараа түсэб урдаа табинхай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: дээрэнь—Урда-Осетиин автономито областиин ниислэл —Цхинвали. Коста Хетагуровай нэрэмжэтэ талмай дээрэхи байрын гэр; доронь — Цхинвальска районой Джен Ж Дмениси тосхоной колхозой ветеран 95-тай Владимир Николаевич Кабулов түрэл тосхонойнгоо түүхые пионернүүдтэ хөөрэнэ.

А. РУХАДЗИИН фото.
ТАСС-ай фотохронико.

«ХОЁР ДАБХАР» ХАРГЫ

ЧЕБОКСАРА. (ТАСС). Волго мүрэниие зулажа арба гаран километртэ зурыдаг Чувашай ниислэлэй магистраль дээрэ эгээн ехэ путепровод баригдана. Энэнь 400 үлүүтэй метр ута, харин хото хүдар орохо харгынуудтаа хоёр километр тухай болохо. Табан жэлэй эсэс багта энэ хүүргэ дээгүүр троллейбусууд, автобусууд, автомобильнууд хэдыгээрээ зэргэлээд гарадаг болохо.

Горхонууд, жалгануудаар һэтэлэгдэһэн, түргэн ургажа байһан городто мүнөөнэйнь үйлсэнүүд ба гудамжанууд уйтан боложо байнхай.

Тиимэһээ үйлсэнүүдтэ «хоёр дабхар» харгы хэрэглэхэ шэнэ шэглэлнүүд эндэ бии болгогдоно.

Городой томохон хүүргэнүүд, харгы хүндэлэн гараха гарасанууд, путепроводууд Чебоксарада ойрын жэлнүүдтэ дүрбэ дахин олон болохо зэргэтэй.

А. СТУДЕНЕЦКИЙ,
ТАСС-ай корр.

МОНГОЛ ОРОНОЙ ҺОНИН

ХАЛУУН ХАҺА

Хурьга, эшэгэ олоор абалгын үе—Монголой малшадай халуун хаһа эхилбэ. Араханғайн аймагай «Хамтын зориг» гэжэ хүдөө ажахын нэгэдэлэй эрхим хонишониинь Г. Доржмоо болоно. Тэрэнэй бригадын гэшүүд үнгэрэгшэ жэлдэ 350 эхэ хонинһөө 359 хурьга, 110 ямаанһаа 129 эшэгэ абаһан юм. Энэ жэлдэ түл абалгаар үшөө ехэ амжалта туйлаха уялга бригадань абанхай. Түрүүшын 600 хонинной түл гээлтэгүйгөөр абтаба. «Социализмын зам» гэжэ хүдөө ажахын нэгэдэл 13 мянган толгой һүрэгэйнгөө үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргөө. Монголой Арадай Республикын Социалис Ажалай Герой С. Жамьян түрүүтэй хонишод бүхы түлнүүдые гээлтэгүйгөөр абанхай.

Бүхы гүрэн соо 10 миллион тухай малай түл абтахаар хараалагдана.

НҮХЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

«Уаз нэгэдэл» госхоздо усал тохёолдобо. Янжимборо гэжэ хонишоной гэртэ түймэр болоод, эхэнь жэл хахадтай басагаяа гал сооһоо гаргаһан байна. Тиигэбэшье тэрэ үхибүүниинь ехээр шатажа, ами наһанайнь аюулда ороходо, госхозой совет хилэ сахигшадтай харилсаад, тэдэнь эхэ басаган хоёрые санитарна самолёдоор Шэтэ асараа. Үхибүүнэй ами абархын түлөө тэмсэл эндэ эхилжэ, басаганда шуһа оруулһан плазма тариһан байна. Басаганай үлэ мэдэг тэнхэхэдэ, шатаһан арһыень һэлгээ. Шэнэ арһанай ургахада, врачнууд дахин операци хэбэ. Мүнөө эхэ басаган хоёр нютагтаа бусанхай. Янжимборо манай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, басагыень абарһан совет хүнүүдтэ эхын халуун баяр хүргэхые гуйһан байна.

ТЕЛЕВИЗИОННО ШЭНЭ СТАНЦИ

Монголой индустриальна хото — Дарханда совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар баригдаһан телевизионно шэнэ станци хүдэлжэ эхилбэ. Дарханай хэдэн мянгаад улад зон долоон хоног соогоо дүрбэ дахин өөһэдын ба совет дамжуулга хараха аргатай болоо.

СОВЕТ ЦИРКЫН ГАСТРОЛЬ

Улаан-Баатар хотын гүрэнэй циркын шэнэ байшан соо совет артистнарай гастроль эхилээ. Монгол ороной ажалшад олон янзын программа харана. Эндэ агаарай гимнастнууд ба акробадуудые, хүсэ харуулха номернууд ба һургамал ангуудай наадахые хараһан байна.

ШЭНЭ ФИЛЬМ

«Монголкино» ба «Мосфильм» студинуудай зохёон гаргаһан уран һайханай шэнэ фильм «Слушайте на той стороне» гэжэ нэрэтэй. Энэнь Улаан-Баатар хотын экрануул дээрэ гараа. Энэ фильм 1939 ондоо Халхын-Голой эршондо болоһон тулалдаан тухай, япон түримхэйшүүлые бута сохиһон тухай харуулна. Дайсаниие сохилгодо ехэ туһа хүргэһэн Совет Армиин нэгэ радиоподразделени тухайда фильм хөөрэнэ.

Фильм монгол харагшадые ехээр һонирхуулна.

Г. ХАРЧЕНКО,
(АПН).

Улаан-Баатар хото.

...ХҮРШЭНЭРЭЙ ...ҺОНИН

...ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ

...ваар ороноо шэнжэлэгшэ, ...түүхэ шэнжэлэгшэ ...ний Дмитриевич Петряевай ...һан «Нерчинск», «Хүнүүд ...хуби заяан», «Хуушанай За- ...лиин шэнжэлэгшэд» «Лите- ...рнууд», «Урдамнай галнууд» ...мэтэ олон номуудыень хүн ...мэдэхэ бэзэ даа. Шэнжэлэг- ...Петряев Шэтэ, Нэршүү хо- ...нуудта олон жэлдэ ажаһуу- ...юм. Эндэ байхадаа Забай- ...ай декабристнуудай ажал ...ятада хабаатай бэшэлгэнүү- ...архивай документнүүдые ...лдаг, шэнжэлдэг байһан ...даа. Мүнөө зохёолшо, шэн- ...эгшэ Киров хотодо ажаһуу-

...Шэтын областьдо хизаар оро- ...шэнжэлхэ, соёл гэрээрэл ...лэхэ хэрэгтэ ехэ аша габьяатай байһанайнь түлөө Нэршүү хотын олониитэ ажалшад Петряевта городойнгоо хүндэтэ эрхэтэнэй нэрэ олгохо гуйлтатайгаар городой гүйсэдкомдо хандаһан байна. Һаяхан городой гүйсэдхэхэ комитет Евгений Дмитриевич Петряевта городой хүндэтэ эрхэтэн гэһэн нэрэ зэргэ олгоо.

ШАРГАЛ УЛААН ҮНГЭТЭЙ

Сэнхир хүхэ үнгэтэй почтын хайрсагхануудай хажуудань шаргал улаабтар үнгэтэй почтын хайрсагуудай бии болоһыень Шэтэ городой хүн зон харадаг болоо ёһотой. «Шэтэ городой бэшэгүүдэй» — гээд, энэ шэнэ бии болоһон хайсагуудайнь нюур талада бэшэһэн һануулгатай.

Ондоо үнгэтэй почтын хайрсагуудые бии болгоһон ушар хадаа яһала һайн хэрэг мүн. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, Шэтэ город соогоо ябаха бэшэгүүд аминдаа байхадаа, почтын хүдэлмэрилэгшэдтэ хүнгэн, һайн болохо, хоёрдохёор городой хүн зоной бэе бэедээ эльгээһэн бэшэгынь тэрэл үдэртөө эзэндээ хүрэхэ аргатай болоно.

Шэтэ городой хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд энэ шэнэ хэрэгээ нэбтэрүүлжэ эхилээ.

ХҮГЖЭМШЭДЭЙ ШЭНЭ КОЛЛЕКТИВ

Агын округой түб - Агинское тосхондо ород арадай инструментнүүдэй оркестр байгуулагдаба. Хори гаран залуу хүгжэмшэд энэ оркестртэ ороно. Багшанарай училищиин багша В. И Вороновь энэ оркестрые ударидана.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан округой уран һайханай харалгада оркестр бэлдэжэ байна. Ород, буряад арадай дуунууд, элитэ совет композиторнуудай, нютагай уран һайханай харалгада оркестр бэлдэжэ байна. Ород, буряад арадай дуунууд, элитэ совет композиторнуудай, нютагай авторнуудай дуунуудые гүйсэдхэхөөр энэ оркестр бэлдэжэ байна.

ДУУШАД—АЙЛШАД

Могойтын районой Агын совхозой, Чернышевскэ районой Ажалай Улаан тугай орденто «Комсомолец» гэжэ үүлтэртэ гүрэнэй заводой коллективүүд хоорондоо социалис мүрысөөнэй хэлсээнүүдые баталхадаа, нэгэ пункт соонь игэжэ бэшээ: «Политическэ, ниитын хүдэлмэриин дүй дүршэл бэе бэедээ харалсахын тулада агитколлективүүдые, уран һайханай коллективүүдые бэе бэедээ эльгээлсэжэ байха».

Энэ хэлсээгээ бэелүүлэн, Агын совхозой уран һайханай коллектив нүхэдтөө — «Комсомолец» гэжэ үүлтэртэ заводой хүдэлмэришэдтэ — айлшалба.

Концертын урда тээ мүрысэдэг эдэ хоёр ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэдэй шэнэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб дүүргэжэ эхилһэн дүнгүүд тухайда мэдээсэгдэбэ.

Удаань, айлшад концерт табижа, нүхэдөө хүхеэһэн байна. Агын совхозой һаалишад, механизаторнууд дуу дуулаһан, хатар гүйсэдхэһэн байна. Таралган дээрээ айлшад нүхэдөө уриба.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ЭРИЛТЫЕНЬ ГҮЙСЭД ХАНГАХААР...

«Байкал» гэжэ ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үнгэрөөшэ жэлэй дүнгүүдые согсолжо, 1972 оной зорилгонуудые тодорхойлжо байхада үнинэй һаалишан Анастасия Александровна Бронникова игэжэ хэлээ һэн:

— Малшад үшөө һайнаар хүдэлхэ зорилготой. Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаханшье ха. Һаалишадта нэгэ һайн юумэ хэхэ аргагүй гээшэ гү?

— Юун тухай хэлэнэбта? Мүрысөөндэ илажа гараһан малшадта элдэб янзын шан, бэлэг барюулагдахаар хараалагданхай ха юм? — гэжэ асуухадамнай:

— Ажахын түб һууринда столово хүдэлнэ. Гүрэльбын отделенидэ тиимэ юумэн үгы. Тэндэхи һаалишад столоводо эдеэлхэеэ арсахагүйл байха,—гэбэ.

Эрхим һаалишадай нэгэн А. А. Бронниковагай хэлэһэниие зүбтэ тооложо ажахын дирекци партийна организаци хоёрдохи отделенидэ столово, бани бариха гэжэ шиидэһэн байгаа. Мүнөө тэндэ 12 хүнэй нэгэ доро угааха аргатай бани баригдаад, ашаглалгада оруулагданхай. Тиихэдэ столовын барилга түлэг дунда ябажа байна. Тэндэ 50 хүн гансата хоол баридаг болохо.

Манай ажахы эдэ жэлнүүдтэ шэнэ барилга ехээр хэдэг болоо. Гансахан энэ жэлэй туршада хоёр квартиратай 8 шэнэ гэр, 200 хүнэй һууритай зунай кинотеатр, ажахын түб һууринда спортын талмай баригдажа, ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ хүүгэдэй саадай, найман жэлэй һургуулиин байшан үргэдхэгдэхэ байна.

Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ ажал хэгдэжэ эхилээ. Һаядаа 5000 гаран һөөг, модон үйлсэнүүдтэ таригдахань. Ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйлаһан малшад түлөөһэгүй путевкоор курорт, санаторидо ошожо амардаг, бэеэ аргалуулдаг болоһоор үнинэй.

С. ХАЛТУЕВ,
ажахын партбюрогой секретарь.

МҮРЫСӨӨН ТҮЛЭГ ДУНДАА

Волейболоор Буряадай республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ мүрысөөн мүнөө түлэг дундаа ябажа байна. Спортын бүлгэмүүдэй суглуулагдамал командануудай дундаhаа алининь илажа гарагша ааб? Үнгэрhэн гурбадахи, дүрбэдэхи турнууд мүрысөөнэй таблицада зарим тэды хубилалта оруулаа.

Эхэнэрнүүдэй командануудай уулзалганууд шанга тэмсэлтэйгээр үнгэрнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. «Урожай» бүлгэмэй команда «Трудай» волейболисткануудые 3:0 тоотойгоор шүүгээ. «Буревестник» команда түрүүшынгээ партиие 7:15 тоотойгоор «Забайкалец» командада алдаашье hаа, саашадаа hайнаар наадажа, эсэстээ 3:1 тоотойгоор нүгөөдүүлээ шүүжэ гараа.

Дүрбэдэхи турта «Урожай» команда 3:0 тоотойгоор «Локомотивай» волейболисткануудые илаhан байна. «Труд» командын спортсменүүд «Забайкалец» командын басагадые бүхы гурбан партида шүүгээ.

«Спартак», «Буревестник» командануудай уулзалга спортдо дуратайшуулые ехэтэ hонирхуулаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, эдэ хоёр команда урдань нэгэшье дахин шүүгдээгүй байгаа бшуу. Студент басагад 15:10 тоотойгоор түрүүшын партида илажа гараба. Гэбэшье «Спартак» командын басагад хоёрдохи, гурбадахи партинуудта 15:2 ба 15:3 гэhэн тоотойгоор нүгөөдүүлээ шүүжэрхёо. Теэд энэ илалтаяа эсэс хүрэтэрнь барижа шадаагүй. Тэдэнэр дүрбэдэхи, табадахи партинуудта алдажа, эсэсэй дүн гаргахада, «Спартак» команда 2:3 тоотойгоор студент басагадта шүүгдэшоо.

Хоёр турай туршада «Забайкалец» командын волейболистнууд «Труд» командые 3:1, «Спартагай» спортсменүүдые 3:0 тоотойгоор шүүгээ. «Урожай» команда «Труд», «Буревестник» командануудай хүбүүдые илажа гараа.

«Динамо» командын волейболистнууд республикымнай чемпион нэгэнтэ бэшэ болоо хамнай. Энэшье удаа тэдэнэр «Локомотив» болон «Буревестник» командануудай спортсменүүдые 3:1 тоотойгоор шүүhэн байна.

Эхэнэрнүүдэй командануудай дундаhаа «Буревестник», эрэшүүлэй дундаhаа «Динамо» командანууд мүнөө түрүүлжэ ябана.

Мүрысөөн үргэлжэлhөөр.

Н. ИВАНОВ,
мүрысөөнэй главна судья.

ЧЕМПИОНОЙ НЭРЭ ЗЭРГЭДЭ ХҮРТӨӨ

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска, Советскэ, Железнодорожно районуудай hурагшадай суглуулагдамал командануудай дунда волейболоор түгэсхэлэй мүрысөөн 1-дэхи hургуулиин спортын зал соо үнгэргэгдөө. Түгэсхэлэй нааданай урда тээ район бүхэнэй команданууд өөhэд хоорондоо тэмсэhэн байха. Тэрэ мүрысөөндэ шалгарhан хоёр-хоёр командые (эдиршүүл ба басагад) район бүхэн түгэсхэлэй нааданда табиба.

Железнодорожно районhоо 51, 65-дахи (хүбүүд), 36, 40-дэхи (басагад) hургуулинуудай, Советскэ районhоо 43, 3-дахи (басагад), 1, 16-дахи (хүбүүд), Октябрьска районhоо 52, 29-дэхи (басагад), 35, 29-дэхи (хүбүүд) hургуулинуудай командანууд түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаа.

Басагадай дундаhаа 52 ба 43-дахи hургуулинуудай командანууд түрүү hуури буляалдаhан байна. Үнгэрэгшэ жэлэй чемпион, 40-дэхи hургуулиин команда (тренерынь А. А. Попов) удаа дараалан хоёр дахин шүүгдэжэ хойшоо гарашаба.

Шанга тэмсэлэй hүүлээр 43-дахи hургуулиин (Советскэ район) басагадай команда нэгэдэхи hуури эзэлжэ, 1972 оной чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Энэ командада дамжуулгын кубок барюулагдаа. 52-дохи hургуулиин басагад хоёрдохи, 43-дахи hургуулиин команда гурбадахи hууринуудые эзэлбэ.

Хүбүүдэй дундаhаа 65-дахи hургуулиин (Железнодорожно район) команда городой чемпион болоо. 1-дэхи hургуулиин команда хоёрдохи, 52-дохи hургуулиин спортсменүүд гурбадахи hууринуудые эзэлhэн байха юм.

П. ИМИХЕНОВ,
мүрысөөнэй главна судья.

ХАРГЫН АЮУЛГҮЙЕ НАРИНААР САХИХА

Республикымнай харгы замуудаар элдэб янзын машинанууд иишэ тиишээ гүйлдэжэ, пассажирнуудые зөөжэ, ашаа шэрэжэ ябадаг. Автомобиль болон бусад транспортын олошорhон дээрэhээ харгы замуудта ехэ хүлгөөтэй болонхой. Зарим ушарта усалшье дайралдана. Харин зохихо хүдэлмэри үнгэргөөд, энэ хэрэгтэ бүхы хүн зониие, олониитые хабаадуулаад байбал, харгын аюулые усадхажа бололтой.

Үнгэрhэн жэлэй ноябриин 15-haa 25 болотор арбан хоногой хугасаада республикын харгынуудта аюул нилээдгүй үсөөрөө hэн.

Энэ арбан хоногой уедэ гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэд, советскэ, профсоюзай ба ажахын эмхи зургаанууд ехэхэн хүдэлмэри ябуулhан байна. Нэн түрүүн ниитын эмхи зургаануудай, предприятинуудай, ажахынуудай үмэнэ тус хэмжээ ябуулгын зорилгонууд тухай ойлгуулан хэлэгдэhэн байна. Наймадахи автобазын ба ашаанай № 2 автопредприятиин коллективүүд харгын аюулгүйе наринаар сахиха үүсхэл республикынгаа бүхы жолоошодой дунда дэлгэрүүлhэн юм. Тиихэдэ бүхы кинотеатр, клуб, соёлой байшангуудта харгы замуудта аюулгүйе сахиха тухай богони фильмүүд харуулагдаа. Киногой гарахын урдахана ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд сугларгшадай урда үгэ хэлэдэг байгаа.

Республикын бүхы hургуулинуудта багшанар болон милициин хүдэлмэрилэгшэд hурагшадай дунда үйлсын гурим сахиха тушаа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө.

Жэшээнь, Улаан-Үдэ хотодо амаралтын үдэрнүүдтэ харгы замай гурим эбдэгшэдтэй али болохо ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ hэн. Үмсэдөө машинатай ба автопредприятинуудай жолоошодой дунда хэдэн суглаанууд үнгэргэгдөө, мүн тэдэнэй дунда мүрысөөнүүд дэлгэрээ. Жэшээнь, Прибайкалиин аймагай Еловско модоной ажахын гаражай коллектив Сэлэнгын модо бэлдэдэг баазын коллективые мүрысөөндэ уриhан байна. Яруунын ба Баргажанай аймагуудай комсомолой эмхинүүд автоинспекторнүүдтэ эдэбхитэйгээр туhалаа юм.

Тус арбан хоногой туршада Баунтын, Баргажанай, Захааминай, Кабанскын, Хурамхаанай, Хэжэнгын, Хойто-Байгалай, Ахын, Түнхэнэй, Хориин ба Улаан-Үдын аймагуудай харгы замуудта нэгэшье аюул тохёолдоогүй hэн. 1971 ондо республикын бүхы үйлсэ болон харгыда 878 аюул болоhон байна. Жэшээнь, Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудай харгы замуудта ехэхэн аюул тохёолдоо гээшэ. Тиихэдэ пассажирнуудые зөөдэг № 3 автотранспортна предприятида, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ, Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, Түнхэнэй аймагай Саянай ба Туранай совхозуудта олон аюул болоhон байна.

Тэрээнhээ гадна, үмсын машинатай хүнүүд аяар 265 аюул хэhэн байна. Энэнь харгы замуудта болоhон бүхы аюулай гурбанайнь нэгэ хуби болоно. Тэрэшэлэн мотоцикл жолоодогшодшье аюул олон гаргадаг. Эдэ бүгэдэ ямар шалтагаантайб гэхэдэ, зарим нэгэн амэ халамгайгаар машинада ябана, зариманиинь транспорт жолоодохо ямаршье эрхэгүйгөөр трактор, машина, мотоциклда hууна.

Зүгөөр ябаган хүнүүдэй дунда илангаяа үхибүүд, үбгэд, хүгшэд олоор ябадаг шуу. Тиимэhээ жолоошод үйлсэдэ ехэл анхаралтай байха ёhотой.

Гэхэтэй хамта зарим жолоошод өөhэдынгөө дура зоргоор гүрэнэй транспортые үмсынгөө ажалда хэрэглэдэг байна. Тиигэжэ тэдэнэр машина, тракторнуудые хэрэгсэлhээнь гаргана, хамтын хүдэлмэридэ хохидол ушаруулна.

Зүгөөр харгын аюулгүйе сахиха талаар горитой хүдэлмэриин хэгдэhэнэй, автоинспекциин зүгhөө хиналтын шангадхагдаhанай ашаар харгы замуудта усал аюул нилээд үсөөржэ байнхай. Тиигэбэшье энэ хиналтые саашадаа улам шангадхаха шухала.

Г. ТОЛОКНОВА,
республикын ГАИ-гай автоинспектор.

ХАБАРАЙ АМИСХААЛ... Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АМЕРИКАН ХЭҺЭЭГШЭДЭЙ МЭДЭЭЖЭ ХЭРЭГ

Хари газарта, Холбоото Штадуудта үлэhэн чех хоёр үхибүүнэй хуби заяанай хойноhоо Чехословакиин олониитэ hанаагаа зобонгёор адаглана.

Юун болобоб?

Берджих Габриэль гэдэг нэгэ хүн 1968 ондо hамганайнгаа зүбшөөлгүйгөөр долоон наhатай басагаяа, гурбатай хүбүүгээ абаад, США ошохоёо ЧССР-hээ гараhан байгаа. 1969 ондо тэрэ наhа бараба. США-да байдаг Чехословакиин посольствын зууршалгаар үхибүүдээ hөөргэнь бусааха эрилгэ эхэнь табиhан юм. Тиин Габриэлова-Жлудникова Калифорни ошоо бэлэй.

Тэрэнhээ хойшонхи үдэрнүүдтэ юун болоhон тухайдань «Руде Правын» США-дахи корреспондент Малош Крейчи элирхэйлэн бэшэнэ. Тэрэнэй бэшэгүүд эдэл даа.

Февралиин 11. Үхибүүд эхэдээ дахин дадажа эхилээд, эхэтэеэ суугаа байхые хүсэбэ. Габриэлова-Жлудниковае занажа телефоноор хонхододог болоо.

Февралиин 14. Эхынь үхибүүдтэеэ байhан гэрэй оршон тойрондо элдэб этэгээдүүд сугларан шууядаг болобо.

Февралиин 18. Танигдаагүй бүлэг хүнүүд США-да үлэхые эхэдэнь дурадхаба.

Февралиин 28. Заседанинуудай забhарта нэгэ танигдаагүй хүн ерээд, коммунистнуудта үхибүүдээ абаашахаяа арсаа hааш, мянган доллар үгэхэбди гэжэ эхэдэнь дурадхаба.

Мартын 2. Судья Тернер занаhан бэшэгүүдые абадаг болоо. «Коммунис концлагерь» тухай хөөрэлдөөнүүдээр бишыхан Берджиха ба Властые айлгана.

Мартын 15. Үхибүүдыень бусааха тухай Габриэловагай гуйлтые хангалгаяа сүүд арсаба.

Америкын сүүд политическэ гүрдэлгэ хэдэг, ЧССР-тэ эсэргүү хорото ябуулгануудые эмхидхэдэг газар болонхой. «Америкын сүүдэй шиидхэбэри бүгэдэндэ мэдэгдэhэн ёhо гуримуудые бүдүүлигээр хазагайруулhан ябадал болоно» — гэжэ Прагада байдаг США-гай посольстводо эльгээhэн буруушаалга соогоо ЧССР-эй юристнүүдэй нэгэдэл бэшэнэ.

«Би хоёрдохёо өөрынгөө үхибүүдые алдабаб. тэдэнэр — өөрынгөө эхые алдаа. Энэ ушар США-гай тон хэрзэгы ааша болоно, гэбэшье үхибүүдhээ хэзээдэшье арсахагүйб!» — гэжэ Габриэлова-Жлудникова мэдүүлбэ.

«Чехословакиие фашистнуудай урдань эзэмдэhэн үдэр, мартын 15-да Сан-Бернардиногой сүүдэй приговор гаргагдаа,—гэжэ «Праце» газетэ ажаглана. — Габриэловагай үхибүүдэй хуби заяан гэртэхинhээ таhалагдаhан, «шэнээр хүмүүжүүлхэ» гэжэ Германи руу абаашагдаhан үхибүүдэй хуби заяандал тон адли байна».

М. ПУЧКОВСКИЙ,
АПН-эй тусхай корр.

Прага.

ХИЛЫН ЦААНАhАА

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ХАНОЙ

ВЬЕТНАМАЙ АЖАЛШАДАЙ ПАРТИИН ЦК-гай, ДРВ-гэй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХАНДАЛГА

ТАСС

Хайфон порт ба Ханой шадарай hуурин тосхонуудые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоhонтой дашарамдуулан, Холбоото Штадуудай эзэрхэг түримхэй дайнда эсэргүү шанга харюу сохилто хэхэ уряатайгаар Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна комитет, ДРВ-гэй правительство оронойнгоо улад зондо, зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ хандаба.

Парижадахи хэлсээнүүдые таhалдуулаад, иимэ зэрлиг бүдүүлиг ааша гаргахадаа, Америкын Холбоото Штадууд Вьетнамай урда зүгтэ эзэрхэг түримхэй ябуулга хэжэ, шуhата муухай дай урдынхяараа үүдхэжэ байна гээд Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай, ДРВ-гэй правительствын хандалга соо хэлэгдэнэ. Дайе Вьетнамай түхэлтэй болгохо политикаяа буруу hүргэхэгүйе оролдон, харата ябуулгаяа улам hүжэрөөнэ.

Гэхэтэй хамта дайн байлдаае hүжэрөөхэдөө, американ эзэрхэг түримхэйшүүл улам хүндэ хүшэр байдалда ороно гэжэ хандалга соо заагдана. Эрид шангаар тэмсэжэ, илалта туйлахые шиидэhэн манай зэбсэгтэ хүсэнүүд, улад зон эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа, илалтануудые удаа дараалан туйлана.

ХАНОЙ

ВЬЕТНАМДАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Американ эзэрхэг түримхэйшүүл ба тэдэнэй дахуул сэрэгүүдтэ эсэргүү тэмсэлдээ патриотическа хүсэнүүдэй туйлаhан амжалтанууд тухай мэдээсэлнүүд Урда Вьетнамhаа орожо үргэлжэлhөөр. Апрелиин 16-да Урда Вьетнамай арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Биньдинь провинцидахи сайгон сэрэгүүдэй баазые ракетээр, миномёдоор буудаhан байна.

Апрелиин 13—14-дэ сүлөөлэлгын хүсэнүүд Куангчи провинциин Донгх хото шадар шэбээлhэн дайсанай сэрэгүүдтэ добтолбо. Тиихэдээ дайсанай 230 гаран солдат ба офицерые хүлhөөнь буулгаhан, 7 самолёт, вертолёт буудажа унагааhан, дайсанай 10 машина hандааhан байха юм.

Апрелиин 16-да Холбоото Штадуудай авиаци ДРВ-гэй газар нютагуудые бомбодоходоо, Ханойдо 7 хүниие хүлhөөнь буулгаhан, 9 хүниие шархатуулhан байна гэжэ Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ.

Хайфон портые бомбодохо үедэ судьнанууд, тэрэ тоодо эдеэ хоолой зүйлнүүдые, эдлэл хэрэгсэл асарhан совет суднанууд гэмтээгдээ гэжэ тэндэhээ абтаhан баримтануудhаа элирнэ. Ашаа суднануудhаа буулгажа байhан вьетнам докернууд ехээр хохидоhон байха юм.

• • •

Патриотическа хүсэнүүд болон США-гай авиацяар дэмжэгдэhэн сайгон дахуул сэрэгүүдэй хоорондо Урда Вьетнамда шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлhөөр.

Апрелиин 17-до, 18-да арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Куангчи, Куагнам, Куангтин, Биньлонг провинцинуудта шэбээлhэн дайсанай бэхилэлтэнүүдтэ добтолго хэhэн байна. Хюэ хотоhоо баруун-урдуурхи нютагуудта бүхэли үдэрэй турша соо шанга байлдаан болоо. Байлдаанай үедэ арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд дайсанай 180 гаран хүниие хүлhөөнь буулгаhан, шархатуулhан байха юм.

Байлдаануудта патриодуудай туйлаhан илалтанууд тухай нэмэлтэ баримтанууд Урда Вьетнамhаа ороно. Апрелиин 7-hоо 10 болотор Ратьзя, Камал провинцинуудта сүлөөлэлгын хүсэнүүд дайсанай 750 солдат ба офицерые хүлhөөнь буулгаhан, артиллериин 10 гаран ехэ буу hандааhан, сэрэгэй техникэ болон hомо хэрэгсэл буляан абаhан байна.

Түбэй хада гүбээлиг газарта хоёр долоон хоногой хугасаа соо болоhон байлдаанай үедэ патриотическа хүсэнүүд сэрэгэй бааза ба городуудые, дайсантай холбоhон гол харгы замуудые таhа дүүрэжэ абаа. Гадна Урда Вьетнамай түбэй хубида арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд концентрационно лагерьнуудта тамалагдажа байhан мянга тухай хүниие hүүлэй хэдэн үдэрэй турша соо сүлөөлбэ.

ДАР-эс-САЛАМ

Эзэрхэг түримхэйшүүлдэ— шанга харюу сохилто

ТАСС

Танзаниин арадай хамгаалалтын хүсэнүүдэй Мозамбигтай хилэлдэг Рувум мүрэниие зубшан байрлаhан частьнууд сэрэгэй байдалда оруулагдаа. Энэ юунhээ болооб гэхэдэ, hүүлэй үдэрнүүдтэ Португалиин сэрэгүүд Танзаниин хилэ дабажа, харата ябуулгануудые хэhэн байна гэжэ Танзаниин сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ мэдээсэбэ.

Апрелиин 14—15-да Португалиин сэрэгэй авиаци хилэ шадар байрладаг Китай тосхониие бомбодоходонь, Танзаниин правительство иимэ шиидхэбэри абаха баатай болоо.

Нёдондо жэлэй ноябрьhаа хойшо Португалиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд Танзаниин хилэ шадарай hуурин тосхонуудта хэдэ дахин добтолжо, бомбодоhон байна гэжэ Танзаниин хоёрдохи вице-президент, премьер-министр Рашиди Кавава мэдүүлhэн байна.

Африкын дулдыдангибэшэ байдалтай гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр Португалиин колониальна засагаархидай hүүлэй үедэ хэhэн харата ябуулганууд Африкые колонигүй түби болгохо асуудалаар уласхоорондын эмхинүүдэй абаhан али бүхы шиидхэбэринүүдые буруу hүргэхые оролдоhон ябадал болоно гээд шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

ТОКИО. «Майн 1-ниие үнэ сэн хямдаруулха тэмсэлэй эрхэ байдалда тэмдэглэхэ» гэhэн уряа доро япон ажалшад ниислэл хотодо, оронной промышленна бусад 150 түбтэ олон хүнэй хабаадалгатай буhалгаануудые үнгэргэнэ.

Токиодо демонстрациин боложо байхада, энэ зураг буулгагдаа. Хабарай тэмсэл хамтаржа үнгэргэхэ комитедэй түрүүлэгшэ М. Итикава (зүүн гарhаа), Социалис партиин ЦИК-эй түрүүлэгшэ Т. Нарита, КПЯ-гай ЦК-гай президиумэй гэшүүн С. Касуга нэгэдэхи зэргэдэ ябана.

Джапан пресс— ТАСС-ай фото.

НЬЮ-ЙОРК

«АПОЛЛОН-16» НИИДЭЬЭ...

ТАСС

Гурбан космонавтые— Дж. Янг, Ч. Дьюк, Т. Маттингли hуулгаhан «Аполлон-16» ... замбуулинай онгосо «Газар—Һара» гэhэн замаар ниидэжэ дабшана.

«Аполлон-16» Һарада хүрэхэд замаа гаталаа.

Һарын нюруу дээрэ буужа шэнжэлгэ хэхэ космонавтнууд Дж. Янг, Ч. Дьюк борт дээрэ тодхоглоhон түхеэрэлгэнүүдые шалгахын тула апрелиин 18-ай үглөөгүүр гол таhалга соохоо гаража, Һарын кабина руу ороод, нэгэ час тэндэ байгаа.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

РИМ. (ТАСС). Партийна билед үүдые hэлгэхэ, шэнэ гэшүүдые зэргэнүүдтээ жагсааха талаар ябуулдаг жэл бүриингөө хүдэлмэридэ Италиин Коммунис парти ехэ амжалта туйлаа. Мүнөө үедэ ИКП-гэй гэшүүдэй тоо 1.461.412 хүн болоо. Тэдэнэй 90.442-ынь шэнээр ороhон байна. ИКП-гэй 33 федераци гэшүүдые партида абаха талаар нёдондо жэлэйнгээ хэмжээе үлүүлээ.

Үргэн ниитэ ажалшадай дунда ИКП-гэй «Унита» газетэ улам алдаршажа байнхай. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр газетын нэгэ миллион тухай хэhэг орон дотор тараагдаhан байха юм.

АДДИС-АБЕБЭ. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэhөөр 102 жэлэй ойдо зорюулагдаhан совет фильмүүдэй недели эндэ нээгдэжэ, «Ленин Октябрьда» гэhэн фильм харуулагдаа. Ильичэй ажаябадал, ажал ябуулга тухай хөөрэhэн фотовитринэнүүд харалгын залай үүдэндэ табигдаhан байна.

КАИР. (ТАСС). Совет гүрэниие байгуулагша В. И. Ленинэй түрэhөөр 102 жэлэй ойдо зорюулагдаhан совет фильмүүдэй недели Египедэй ниислэл хотодо нээгдэжэ, «Эхын зүрхэн» гэжэ шэнэ фильм харуулалга эхилбэ.

Египедэй арад зон «Эхын ... үнэн сэдьхэл», «Ленин Польшодо», «Ленин Октябрьда», «Ленин 1918 ондо», «Июлиин зурагаан» гэhэн фильмүүдые хаража, В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулгатай танилсаха.

КАИР. (ТАСС). Дэлхэйн ... гэн олониитын hанал бодол... ООН-ой тогтоолые газааша... баhамжалжа, Араб оронуудай газар нютагуудые Израиль да... лан эзэмдээд, Дутын Зүүн ... тэхи хёмороото байдалые ... ёhоор гуримшуулгые hаатуу... гэжэ Египедэй гадаадын хэр... гүүдэй министр Мурад Гал... мэдүүлээ. Израилиин бали... ябуулгые дэмжэжэ, сэрэгэй ... экономическа туhаламжа үзүү... жэ байhан США-гай правительствын политикые тэрэ эрид шүүмжэлбэ.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Америкын ниислэл хотодо үдэр бүри зуу шахуу гэмтэ ябуулга хэгдэнэ. Городой полициин ... сагаархидай тунхаглаhан баримтануудай ёhоор, март... Вашингтондо гэмтэ ябуулганууд февралиинхиhаа 6,7 процент... тээр ургаа.

НЬЮ-ЙОРК

ЕХЭ ГАН ГАСУУР

ТАСС

Оклахомо штат хадаа США-гай шэниисэ таридаг газар нютаг юм. Нёдондо жэлэй hүүл багhaa энэ штадта бороо хура ороногүй. Энээнhээ уламжалан, шэниисын ургасын 25 процентнь хатажа hалаа. Хэрбээ haяар бороогой ороогүй haa, ургасынь үшөө 25 процент hалаха байна.

30-аад онуудта болоhон ехэ ган гасуурhaa хойшо үзэгдөөгүй энэ уршаг түбэгhөө 33 мянган фермернүүд хохидоо. Тэдэнэй гарза 49 миллион доллар болонхой.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «... 1-ниие угтуулан» —түрүү ... «Летопись соревнования» — ... луулбари. ТАСС-ай теле... лентэhээ.

Хоёрдохи хуудаhанда: КПСС-ай ... Бэшүүрэй райкомой пленум... соон. Ю. Коркиной «Эс... эстафетэ» гэhэн статья. ... орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда: «Га... та арьбалалта хэгшэдтэ—ша... дые»—К. Бардоновой статья... лын саанахи hонинууд. АПН-... материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: ... нютагай hонинууд. АПН-эй ... риалнууд. Спорт. Сүүдэй за...

ЭНХИР ЭКРАН

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

14.05 — «Костёр» — ... нүүдэй сборник. 14.35 — h... hонин. 14.45 — «В мире ... ных». 15.45 — Олон гүмэн... нинскэ университет. Ниитын ... лай бүтээсын ургалта — ... экономикын хүгжэлтын шухал... га». 16.15 — «Тени исчеза... полдень». Телевизионно уран ... ханай фильм. 6-дахи сер... «Трудная зима».

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

17.30 — «Уно» — фильм-... церт. 17.50 — Телеп... 18.10 — «Труд» — Литвагай ... гэй очерк. 18.20 — Худ... хын эрдэмэй университет. «С... хоззнаний».

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

19.00 — hүүлэй hонин. 19... — Футболоор уласхоорондын ... залга. СССР — Перу. Ки... дамжуулагдаха. 20.00 — «С... ляй вместо меня» — уран ... най фильм. 21.15 — К... 22.00 — «Экранай мастер... СССР-эй арадай артист Б. А... реев.

ПИЛОДГҮЙ САМОЛЁДУУД

Вьетнамай Демократическа Республикада, Лаосто добтолhон США-гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдуудые буудажа унагаахада, пилодуудай олоороо хосордогынь элитэ ааб даа. Энэ ушар пилодгүй бомбардировщигуудые бүтээхын тула бодомжолхыень американ мэргэжэлтэдые баадхаа. Хараалагдаhан газартаа добтолхынь тула США-гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдтэ hаяшагаар пилодууд хэрэггүй боложо магад гэжэ «Юс ньюс энд уорлд рипорт» журнал бэшэнэ. Газарhаа залан жолоодохо түхеэрэлгэ пилодые hолихо юм ха. Тэрэнэй туhаламжаар агаарай байлдаануудые hаадгүй хэжэ болохо гээд журнал баталан бэшэнэ.

Американ конструкторнууд газарhаа залагдан жолоодохо сэрэгэй самолёдые бүтээхээр hанамжалаад, хэдэн туршалга хэhэн байна. Газарhаа залагдан жолоодогдодог самолёдууд туршалгын байлдаануудай үедэ пилодтой самолёдуудтай тулалдахадаа булижа гараа гэнэ. Газарhаа залагдан хүтэлэгдэдэг тиимэ самолёдууд 30 секунда хүрэхэгүй соо «Фантом» гэдэг истребитель-бомбардировщигые хүсэжэ тойроод, араhaань буудаха аргатай.

Ехэ үндэртэ пилодуудай түбэ... гүй ниидэлгэ хангаха орёо нарин, үнэтэй түхеэрэлгэнүүд пилодгүй самолёдуудта тодхогдохогүй. Тэдээндэ аэродромшье бариhанай үлүү. Юундэб гэхэдэ, рельснүүд дээрэhээ ниидэхэ, парашюдай туhаламжаар газарта бууха байна бшуу. Хүнэй бэеын тэсэжэ дабахагүй хурдан түргөөр өөдөө гараха, доошоо бууха аргатай. Пилодгүй самолёдуудай бүлюу hайн талань үшөө юуб гэхэдэ, ямаршье уларилда, үдэр hүниие илгадгүй огторгойдо дүүлин ниидээд, добтолго хэхэ шадалтай.

Пилодгүй самолёдуудые бүтээхэ хэлсээнүүдые пентагон «Теледайн райан», «Нортроп корпорейшн» компанинуудтай баталаа.

(ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«Байгал» журналай ре... коллеги, Буряадай ... хэблэл оршуулагша-журналист

Даши Доржиевич ДУГАРОВАЙ

сагhaa урид наhа бараhан... дашарамдуулан, гүнзэгы ... налалаа элирхэйлнэ.

Н 01354. Заказ № 123...